

Mikrocenzus 2016

10. Nemzetközi vándorlás

Mikrocenzus 2016

10. Nemzetközi vándorlás

© Központi Statisztikai Hivatal, 2018

ISBN 978-963-235-494-1ö

ISBN 978-963-235-514-6

Felelős kiadó:

Dr. Vukovich Gabriella elnök

Felelős szerkesztő:

Kovács Marcell főosztályvezető

Tartalom

Elnöki köszöntő	4
Összefoglaló	5
1. A nemzetközi vándorlás mérése.....	6
2. Ki- és visszavándorló magyar állampolgárok	8
2.1. Kivándorolt, külföldön élők csoportjai és létszámuk becslése.....	8
2.2. A visszavándoroltak mérése és a visszavándorlók létszáma	10
2.3. Migrációs tapasztalattal rendelkező társadalmi csoportok	12
2.4. Kivándorlási célországok	13
2.5. Külföldi tevékenységek	14
2.6. Külföldi munkavállalás	16
2.7. Határokon átnyúló anyagi támogatások	19
2.8. A visszavándorlás okai	20
3. Kivándorlást tervezők	21
3.1. A migrációs potenciál fogalma és mérése a mikro-cenzus alapján.....	21
3.2. A migrációs potenciál mértéke	21
3.3. A kivándorlást tervezők demográfiai jellemzői.....	22
3.4. A tervezett kivándorlás időtávja	23
3.5. Célországok	23
3.6. Tervezett külföldi tevékenységek: munka és tanulás.....	24
3.7. Kivándorlási tervek oka.....	25
4. Bevándorlók	26
4.1. Bevándorlásban érintett népességcsoportok Magyarországon	27
4.2. Külföldi állampolgárok és külföldön született magyar állampolgárok....	29
4.3. Alapvető demográfiai jellemzők	30
4.4. A bevándorlás okai	31
4.5. Munka és tanulás.....	32
5. Módszertani leírás: a kiegészítő felvétel mintája és súlyozása	33
A KSH honlapjáról elérhető részletes táblák jegyzéke	37

ELNÖKI KÖSZÖNTŐ

A Központi Statisztikai Hivatal 2016 október–novemberében a háztartások 10%-os mintáján mikrocentzust hajtott végre. A „kis népszámlálás” során az ország 2148 településén mintegy 440 ezer háztartást kerestünk meg, hogy információt gyűjtsünk társadalmunk aktuális jellemzőiről.

A 10%-os mintanagyság azt is lehetővé tette, hogy az alapkérdőívhez különböző részmintákon öt kiegészítő felvétel kapcsolódjon. A kiegészítő felvételek olyan, a felhasználói igények fókuszában álló társadalmi jelenségeket vizsgáltak, mint a társadalmi rétegződés, a foglalkozások presztízse, a szubjektív jóllét, az egészségproblémából fakadó akadályozottság és a nemzetközi vándorlás.

Jelen kiadványunk a nemzetközi vándorlás jellegzetességeit mutatja be. Igyekeztünk feltárni a magyarországi jelenség teljes aspektusát, vizsgálva a nemzetközi vándorlás múltban és jelenben történő eseményeit, valamint a vándorlásra vonatkozó jövőbeli terveket. Ismertetjük a hazánkból ki- és visszavándorolt, illetve a kivándorlást tervező magyarok alapvető demográfiai ismérveit és egyéb jellemzőit. Bemutatjuk a külföldről bevándorló népesség korszerkezetére, a nemek szerinti összetételére vonatkozó legfrissebb adatokat, a hazánkban élő külföldi lakosság, illetve a külföldön született magyar népesség összetételét. Elemezzük továbbá a legutóbbi, 2011. évi népszámlálás óta bekövetkezett legfontosabb változásokat.

Tisztelettel ajánlom az érdeklődők figyelmébe a mikrocentzus honlapját (www.ksh.hu/mikrocenzus2016), ahol e kiadványunk mellett értesülhetnek a további adatközlésekről is.

Dr. Vukovich Gabriella
a Központi Statisztikai Hivatal
elnöke

Összefoglaló

1. Ki- és visszavándorlók (Magyarországon született magyar állampolgárok)

- A magyarországi háztartások jelzése alapján 265 ezer – akár korábbi – háztartástagjuk élt külföldön 2016. október 1-jén.
- A Magyarországon élő népesség 4%-ának van közeli migrációs tapasztalata, azaz 378 ezer fő élt külföldön 2000 óta.
- A külföldre vándorlók, elsődlegesen munkavállalás céljából mennek másik országba.
- A három fő kivándorlási célország Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság.
- A külföldi munka területe leginkább: a kereskedelmi és szolgáltatási, az ipari és építőipari, valamint a szakképzettséget nem igénylő foglalkozások.
- A külföldi munkavégzés többsége az eredeti szakmától vagy képzettségtől eltérő munkakörben történik.
- A határokon átnyúló pénzmozgások, a külföldről vagy külföldre nyújtott anyagi támogatások a visszavándorlók több mint felét, míg a külföldön élő foglalkoztatottak 43%-át érintették.
- A visszavándorlást leginkább családi okok motiválják.

2. Kivándorlást tervezők (16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok)

- A 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok közül 4,2% még csak gondolkodik a külföldre költözés lehetőségéről, míg 4,2%-uk komolyan foglalkozik a gondolattal, vagy már meg is hozta a döntést.

- A migrációs szándék nagyobb arányban jellemző a férfiakra, a fiatalabbakra, az érettségizettekre, valamint azokra, akiknek van korábbi migrációs tapasztalata.
- Az érintettek többsége nem véglegesnek gondolja a kivándorlást, azonban 29%-uk akár végleg is elhagyná Magyarországot. A kivándorlást komolyan tervezők jellemzően legalább két évre költöznének el Magyarországról.
- A migrációt tervezők döntően munkavállalás céljából hagynák el Magyarországot, elsődleges szempontként pedig a megélhetési okot említették.

3. Bevándorlók (külföldi állampolgárok és külföldön született magyar állampolgárok)

- A külföldi állampolgárok aránya a magyarországi népességben 1,4%, 137 ezer fő.
- A külföldi állampolgárok legnagyobb csoportja a négy szomszédos ország, Románia, Szerbia, Szlovákia vagy Ukrajna állampolgára.
- A magyarországi magyar népesség 2,5%-a született a jelenlegi határokon kívül, számuk 266 ezer főre becsülhető.
- A külföldön született magyar állampolgárok 85%-a a négy szomszédos ország valamelyikében született.
- A bevándorlást leginkább családi okok motiválják.
- Mind a külföldi állampolgárok, mind a külföldön született magyar állampolgárok körében magas a felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásúak aránya.

1. A nemzetközi vándorlás mérése¹

A nemzetközi vándorlás² meghatározására és kategorizálására nincs világ-, vagy európai viszonylatban egységesen elfogadott meghatározás, azonban a legszélesebb körben használt definíciók általában a térbeli és időbeli változásokat veszik alapul. Ezek alapján a nemzetközi vándorlás mindig országhatár átlépésével jár, amely során az egyén hosszabb távra változtatja meg életvitelszerű lakhelyét.

Számos törekvést láthattunk az elmúlt években arra, hogy a nemzetközi migráció statisztikai célú meghatározására olyan alapvető kritériumok szülessenek, amelyek az egyes országok adatait összehasonlíthatóvá teszik. Az Európai Unió (EU) és az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által megfogalmazott definíciók között sok átfedés található, mivel az EU-szabályozás az ENSZ 1998. évi³ ajánlására épült. Ezek alapján nemzetközi migráns az a személy, aki legalább 12 hónapra megváltoztatja a tartózkodási országát.

Mivel a migráció jóval komplexebb jelenség mint azt a fenti meghatározás mutatja, ezért a legtöbb ország igyekszik más, különböző forrásokból származó adatokkal is kiegészíteni a nemzetközi vándorlásra vonatkozó statisztikáit. Ugyanakkor az adminisztratív és survey-típusú adatok egyike sem képes pontosan mérni a migrációt.

Az adminisztratív adatforrások legnagyobb problémája, hogy – főként az Európai Unión belül – nehezen követhető az emberek mozgása, hiszen a kivándorlók gyakran nem jelentik be távozásukat az illetékes hatóságoknál. A kérdőíves felvételek során a migrációban érintett lakosok, legfőképpen a bevándorló csoportok bekerülési esélye a mintába nagyon alacsony, a kérdezés megfiúsulási aránya pedig magas. A kivándorlók vizsgálatokor problémát jelent az is, hogy őket csak az itthon maradt háztartástagokon keresztül lehet vizsgálni, azonban a teljes háztartással kivándoroltak így egyáltalán nem jelennek meg a mintában.

A migráció kategorizálása és elemzése többféle szempontból is történhet, például a tartózkodás időtartama, a határátlépés jogszerűsége vagy a motivációs tényezők alapján. A statisztika tekintetében a legfontosabb elemzési szempontok az állampolgárság, a születési ország, a tartózkodás országa és a tartózkodás időtartama.

A nemzetközi vándorlás témaköre a népszámlálások történetében elsőként 2011-ben kapott szerepet Magyarországon. Ebben az évben alapvetően változott meg az összeírás szempontjából releváns népesség meghatározása, hiszen a nem-

¹ A Mikrocenzus 2016 sorozat első kiadványának (A 2016. évi mikrocenzus témakörei – Háttér tanulmányok a mikrocenzus programjáról) *A nemzetközi vándorlásról szóló kiegészítő felvétel elméleti háttere* című 6. fejezete részletesen bemutatta a jelenség mérésének nemzetközi és hazai gyakorlatát, valamint a mikrocenzushoz kapcsolódó nemzetközi vándorlási modul sajátosságait.

² A továbbiakban a nemzetközi vándorlás és a nemzetközi migráció kifejezéseket szinonimaként használjuk, valamint az egyszerűség kedvéért gyakran csak vándorlásként vagy migrációként hivatkozunk rá.

³ Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1, Statistical Papers, Series M, No. 58, United Nations, New York, 1998, Glossary.

zetközi ajánlások és rendeletek bevezették a népszámlálási lakónépesség fogalmát, melyet a 2016. évi mikrocensus is használt. A népszámlálási lakónépesség a tényleges, adott címen életvitelszerűen tartózkodó lakosságot tekinti az összeírás alapjának. A két lakcímmel rendelkező személyek tehát azon a címükön kerültek összeírásra, amelyet életvitelszerű lakóhelyüknek tekintettek, és ahol éjszakai pihenésüket a hét nagyobb részében töltötték. Ennek megfelelően azok a nemzetközi vándorlásban résztvevő személyek, akik az összeírás eszmei időpontjában tartósan – legalább 12 hónapja vagy terveik szerint legalább 12 hónapig – Magyarországon éltek, állampolgárságtól és bejelentett lakóhelytől függetlenül kerültek összeírásra. A definíció alapján azok is a népszámlálási lakónépességbe tartoznak, akiknek Magyarországon van az állandó otthonuk, de az összeírás eszmei időpontjában átmenetileg, 12 hónapnál kevesebb ideig külföldön tartózkodnak, azonban azok nem, akiknek külföldi tartózkodása elérte (vagy terveik szerint el fogja érni) az egy évet, hiszen ők annak az országnak a népességébe tartoznak, ahol letelepedtek. A definíciónak megfelelően tehát két kivándorló csoportot különböztethetünk meg az egyéves külföldi tartózkodásnál meghúzott válaszvonal alapján: az átmenetileg és a tartósan külföldön élőket. A bevándorlás vizsgálatahoz több eltérő megközelítést is alkalmazhatunk állampolgárság, születési ország és előző lakóhely

országa alapján. Külön csoportként kezeljük a visszatérő magyar állampolgárokat, akik külföldi tartózkodást követően legalább egy évre (haza)költöztek Magyarországra.

A 2011-ben lezajlott népszámlálás és a mikrocensus alapkérdőívei néhány kisebb változtatástól eltekintve⁴ ugyanúgy épültek fel. A nemzetközi migráció részletesebb vizsgálatát egyrészt a háztartások körülből 10%-át felölelő mintanagyság, másrészt az alapkérdőívek (lakás- és személyi kérdőív) mellett a nemzetközi migrációra vonatkozó kérdőív is lehetővé tette. Az összeírás során minden háztartás az öt kiegészítő kérdőív közül egyre volt kijelölve, amelyre a válaszadás nem volt kötelező. A kiegészítő kérdőívek közül a nemzetközi vándorlás és az egészségproblémákból fakadó akadályozottság kérdőívei a minta 60%-án osztoztak olyan módon, hogy az alapkérdőív során feltett szűrőkérdések alapján meghatározott érintettség is közrejátszott abban, hogy végül az adott címen élők a kettő közül melyik témakör kérdőívét tölthették ki. Az alapkérdőívek mellett 41 ezren válaszoltak a nemzetközi vándorlás kiegészítő kérdőívére, amelyben a migráció több formája is megjelent, így a tartósan külföldön tartózkodókról, a kivándorlást tervezőkről, valamint a korábban átmenetileg vagy tartósan külföldön élőkről is részletesebb információkhoz juthattunk. A kiegészítő kérdőív az egyén migrációs történetét igyekszik feltárni a múlt–jelen–jövő logikai tagolás segítségével.

1. táblázat: A nemzetközi vándorlás kiegészítő kérdőívének elemszámai témakörök szerint, 2016

Nemzetközi vándorlás kiegészítő kérdőív	Kitöltött kérdőívek száma	Súlyozott, teljeskörűsített elemszám
A blokk – Migrációs tervek	19 625	541 844
B blokk – Hosszú távú migrációs tapasztalattal rendelkezők	13 003	532 235
C blokk – Rövid távú migrációs tapasztalattal rendelkezők	9 465	401 133
D blokk – Átmenetileg külföldön tartózkodók	1 213	47 501
E blokk – Tartósan külföldön tartózkodók	5 653	258 790

⁴ A mikrocensus személyi kérdőíve a népszámláláshoz képest a nemzetközi vándorlást érintő kérdésekben változott leginkább. Ezt egyrészt a népszámlálást követően felmerülő igények, másrészt a kiegészítő kérdőívvel összefüggő technikai szempontok indokolták, így több új, nemzetközi migrációval összefüggő kérdés is bekerült a személyi kérdőívbe. A korábban legalább 1 évig külföldön élők esetében a tartózkodás céljára, munkavégzés esetén a foglalkozásra is rákérdezett az összeírás, emellett a rövid távú (egy évnél rövidebb idejű) múltbéli külföldi tartózkodásra, valamint a magyar állampolgárságot szerettek esetében a honosítás évére vonatkozó kérdés is bekerült.

2. Ki- és visszavándorló magyar állampolgárok

2.1. Kivándorolt, külföldön élők csoportjai és létszámuk becslése

Bár a mikro-cenzus segítségével lehetőség adódik egy páratlanul nagy minta vizsgálatára, ez a minta továbbra sem alkalmas arra, hogy a kivándorlás mértékére, valamint a külföldön élők számára pontos becslést adjon. Ez főként az elérés nehézségeiből adódik, hiszen a népszámlálás és a mikro-cenzus is magyarországi lakcímeiken élő személyek adatait rögzíti, így amennyiben egy teljes háztartás külföldre költözik, ők nem jelennek meg a mintában. További problémát okoz, hogy az itthon maradt, és megkérdezett hozzátartozók különféle képpen értelmezhetik a tartósan külföldre költözötték kategóriáját.⁵ Annak ellenére, hogy a külföldön élők számára nem tudunk pontos becslést adni, a minta alkalmas arra, hogy a külföldön élő népesség demográfiai jellemzőit, a külföldön élők társadalmi sajátosságait vizsgáljuk.

A 2016. évi mikro-cenzus alapján a külföldön élők száma az összeírás eszmei időpontjában 306 ezer⁶ fő

volt. 84%-uk (258 790 fő) tartósan, legalább 1 éve, míg 47 501 fő ennél rövidebb ideje, átmenetileg tartózkodott külföldön.⁷ Összességében a magyarországi háztartások 4%-a nyilatkozott úgy, hogy legalább egy – akár korábbi – tagja külföldön él átmeneti vagy tartós jelleggel. Amennyiben a Magyarországon született magyar állampolgárokra szűkítjük a vizsgált csoportot, a külföldön tartózkodók száma 265 ezer fő, ezen belül a 16–64 évesek száma 238 ezer fő.

Mivel a kivándorlás mérése számos problémába ütközik, az egyes adatforrásokból származó, különböző módszerekkel mért adatok nagyban különbözhetnek egymástól. Magyarországon a kivándorlási adatok hivatalos statisztikai forrása 2010 óta a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK)⁸ KÜLFÍ rendszer, mely a TAJ-számok átmeneti érvénytelenítését kezeli. Az Egészségbiztosítási törvény (Ebtv.)⁹ előírja, hogy „az a TAJ számmal rendelkező személy, aki valamely EGT tagállamban, illetve Svájcban, valamint a Magyarország által kötött nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó államban biztosított, (...) köteles a külföldön

⁵ Tartósan külföldre költözött személy az, akinek az adott lakcímen van, volt az állandó otthona, de külföldön tartózkodik, és a távollét teljes időtartama már elérte, vagy várhatóan eléri a 12 hónapot. Ennek ellenére előfordulhat, hogy egy több éve külföldön élő családtagot csak abban az esetben tekintenek a lakcímhöz tartozó személynek, ha az jelenleg is szorosabb kapcsolatot tart fenn a Magyarországon élő háztartással.

⁶ Ez a becslés nem tartalmazza az itthon maradt háztartástaggal nem rendelkező kivándorolt személyeket.

⁷ Az átmenetileg és a tartósan külföldön élők számának külön történő összevetése a 2011-es népszámlálás eredményeivel a módszertani változások miatt nem lehetséges.

⁸ 2017 előtt Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP).

⁹ 1997. évi LXXXIII. tv. a kötelező egészségbiztosítási ellátásról, 80. § (5) b.

dön, illetve a nemzetközi szervezet szociális biztonsági rendszerében létrejött biztosítását és annak megszűnését 15 napon belül bejelenteni az egészségbiztosítónak.” Feltételezhetően nem mindenki teljesíti bejelentési kötelezettségét (a 18 éven aluliak és a nyugdíjasok a legkevésbé), illetve előfordul, hogy egyesek nem szereznek külföldön egészségügyi biztosítási jogállást, ezért az innen származó, kivándorlásra vonatkozó adatok alulbecsültek lehetnek. A kivándorlás méréséhez használt másik adatforrást az Európai Statisztikai Rendszer (ESR) tükörstatisztikai jelentik, amelyben az egyes tagországokba bevándorolt magyar állampolgárok száma szerepel.¹⁰ A két forrásból származó adatok között nagy különbség látható: míg a NEAK adatai alapján a külföldön biztosított állampolgárok száma 120 ezer fő volt 2017 elején, addig a tükörstatisztikák az EU és EFTA egyes országaiban¹¹ élő magyar állampolgárok számát 416 ezer főre teszik.

A legnagyobb nemzetközi szervezetek – amennyiben közölnek vándorlási statisztikákat – az egyes tagországok hivatalos adatait veszik alapul. Az OECD¹² bevándorlás és kivándorlás tekintetében is változatlanul közli a tagországi adatait, azonban az ENSZ¹³ saját becslést közöl az átvett hivatalos adatokból kiindulva. A becslés alapvetően az egyes országokban legalább 12 hónapig élő külföldön született népességet tekinti bevándorlónak, azonban ez az információ az általa vizsgált országok körülbelül 20%-a esetében nem elérhető, így ott állampolgársági adatokkal egészíti ki a számításait. Ezekből kiindulva 2017 júliusában az ENSZ 637 ezer főre becsülte a világ országaiban élő Magyarországon születettek (tehát nem feltétlenül magyar állampolgárok) számát.

2014-ben a KSH vezetésével végrehajtott nemzetközi SEEMIG-projekt¹⁴ során a kivándorolt magyar állampolgárok számának meghatározásához három különböző adatforrás¹⁵ segítségével két különböző módszerrel készült becslés, amely két módszer hasonló eredményeket hozott. A becslések célja a tartósan (legalább egy évig) külföldön élők számának meghatározása volt a 15–74 éves korcsoportban, amennyiben ők 1989 után, de az adatfelvétel előtt legalább egy évvel vándoroltak ki.

Az első becslés során a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet (NKI) Életünk fordulópontjai kutatásának kiegészítő modulja jelentette a kiindulási pontot. A kutatás során a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban¹⁶ szereplő címekből vett 9000 fős mintán történt lakcímbekérés. A kutatás megállapította, hogy az országban állandó lakcímmel rendelkező 18–49 éves magyar állampolgárok 7,4%-a (335 ezer fő) életvitelszerűen külföldön élt 2013 elején. A SEEMIG-projekt során végrehajtott kérdőíves vizsgálat, valamint a tükörstatisztikák alapján a projekt saját vizsgálati keretéhez igazította a becslést, és megállapította, hogy a 15–74 éves korcsoportból 343 ezer fő él külföldön legalább egy éve.

A projekt második becslési eljárása az ESR tükörstatisztikáit vette alapul, amelyek szerint 2014-ben az EU és az EFTA országaiban 280 ezer magyar állampolgár élt legalább egy évig. A SEEMIG kérdőíves vizsgálata alapján a tartósan külföldön élők 80%-a élt ezekben az országokban, így következtettek arra a kutatók, hogy a tartósan külföldön élők száma 350 ezer fő.¹⁷

¹⁰ Figyelembe kell venni, hogy a bevándorlás általában minden országban jobban mérhető, mint a kivándorlás.

¹¹ Az EU-28 tagállamai kivéve Ciprus, Málta és Spanyolország, ezen kívül tartalmazza Svájc, Norvégia, Liechtenstein, Izland, valamint Törökország adatait. A hiányzó országok mellett problémát jelenthet az is, hogy egyes országok más-más definíciókat és módszereket használnak (pl. Németországban és Ausztriában a regisztrált lakóhelyek alapján, míg Nagy-Britanniában az International Passenger Survey alapján kalkulálják az adatokat).

¹² Key Statistics on migration in OECD countries.

¹³ United Nations Population Division.

¹⁴ A SEEMIG a South East Europe transznacionális együttműködési program keretében, az Európai Unió és Magyarország társfinanszírozásával 2012–2014 között megvalósult stratégiai projekt. A nyolc ország tizenhét partnerintézményét összefogó SEEMIG-projekt Délkelet-Európa hosszabb távú migrációs és demográfiai folyamatait, illetve humán erőforrásait vizsgálta a munkaerőpiac, valamint a nemzeti és regionális gazdaságok szempontjából. A projekt vezető partnere a KSH volt.

¹⁵ A három különböző adatforrás a következő volt: SEEMIG pilot survey 2013. I. negyedév, NKI Életünk fordulópontjai kiegészítő modul 2014. április–június, valamint az ESR tükörstatisztikai.

¹⁶ A Belügyminisztérium Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) 2017. január 1-től Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság.

¹⁷ Központi Statisztikai Hivatal, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet: A SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt *Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról* című sajtótájékoztatójának sajtóanyaga, 2014.

2.1.1. táblázat: A kivándorlás statisztikai méréséhez használt legfőbb adatforrások*

	Elért népesség definíciója	Az adatforrás típusa	Dátum	Az érintettek száma (ezer fő)
Mikrocenzus, 2016	Magyarországi (volt) háztartással rendelkező, átmenetileg vagy tartósan külföldön tartózkodó személyek, akiknek Magyarországon van, volt az állandó otthonuk	Adatgyűjtés	2016. október 1.	265
Népszámlálás, 2011	Magyarországi (volt) háztartással rendelkező, átmenetileg vagy tartósan külföldön tartózkodó személyek, akiknek Magyarországon van az állandó otthonuk	Adatgyűjtés	2011. október 1.	213
Nemzeti Egészség-biztosítási Alapkezelő (NEAK)	Külföldön biztosított magyar állampolgárok (önbevallás alapján)	Adminisztratív	2017. január 1.	120
Az Európai Statisztikai Rendszer (ESR) tükörstatisztikái	Európa ^{a)} egyes országaiban élő magyar állampolgárok, az országok saját jelentései alapján	Adminisztratív	2016. december 31.	416
Munkaerő-felmérés (MEF)	Magyarországi háztartással rendelkező 15–74 éves, külföldi telephelyen dolgozók (ingázókkal együtt)	Adatgyűjtés	2016. IV. negyedév	116
SEEMIG-projekt	1989 után kivándorolt magyar állampolgárok, akik legalább egy éve külföldön élnek	Becslés	2013. I. negyedév	350
Az ENSZ tükörstatisztikái	A világ országaiban élő magyar állampolgárok, illetve Magyarországon születettek, az országok saját jelentései alapján, kiegészítve becsült adatokkal	Becslés	2017. július 1.	637
OECD	Az OECD-országok saját jelentései alapján	Vegyes	2017. január 1.	120

* A háttérzsinnel jelölt adatforrások felhasználásra kerülnek a KSH által közölt rendszeres vándorlásstatisztikában.

^{a)} Az EU-28 tagállamai kivéve Ciprus, Málta és Spanyolország, ezen kívül tartalmazza Svájc, Norvégia, Liechtenstein, Izland, valamint Törökország adatait.

Ez utóbbi becslési eljárás a legfrissebb tükörstatisztikák, valamint a mikrocenzus kiegészítő kérdőívének eredményei alapján megismételhető. Az ESR¹⁸ 2016-ra vonatkozó tükörstatisztikái szerint 424 ezer magyar állampolgár élt az EU és az EFTA országai-ban. A mikrocenzus nemzetközi vándorlásra vonatkozó kiegészítő kérdőíve alapján a tartósan külföldön élő magyar állampolgárok 91,7%-a élt ezekben az országokban, így ezek alapján a legalább egy éve külföldön élő magyar állampolgárok száma a összesen 463 ezer főre becsülhető 2016-ban.

2.2. A visszavándoroltak mérése és a visszavándorlók létszáma

Az előzőekben a kivándorlást a legegyszerűbb módszerrel, pillanatképként vizsgáltuk, és azokra vonatkoztatva tettünk megállapításokat, akik 2016. október 1-jén külföldön éltek. Bár a migráció ennél jóval összetettebb jelenség, a komplexitásából adódóan a statisztikai mérése sem egyszerű feladat. A migrációkutatások és adatgyűjtések gyakran arra kényszerülnek, hogy a kivándorlást egyszeri ese-

¹⁸ Eurostat-adatok, kiegészítve a Spanyol Statisztikai Hivatal adatával. Máltára és Ciprusra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok.

ményként írják le, hiszen az időszakok és események sorozatainak vizsgálata jóval bonyolultabb feladat. Azonban a kutatások és a hivatalos statisztikai ajánlások is igyekeznek olyan módszertani eszközöket bevezetni, amelyek az egyszeri eseményként értelmezett migráció képét valamelyest árnyalni tudják, leggyakrabban a visszavándorlás, a rövid távú/átmeneti, valamint a cirkuláris migráció¹⁹ mérésének segítségével.

Az ENSZ 1998-as nemzetközi vándorlás méréséről szóló ajánlása²⁰ a rövid és a hosszú távú migráció mellett meghatározza a visszatérő migráció fogalmát is, amely az állampolgársági országukba legalább egy évre, külföldi tartózkodást követően visszatérő személyekre vonatkozik. Ezzel szemben az OECD 2008-as meghatározása²¹ nem az állampolgársági országból, hanem a születési országból indul ki, és azokat tekinti hazatérő migránsnak, akiknek célországga megegyezik a származási országgal. Magyarországon a visszavándorlás méréséhez használt hivatalos adatforrás a kivándorláshoz hasonlóan a NEAK adatbázisa, amely alapján a bejelentési kötelezettségüknek eleget tevő állampolgárok egy évet meghaladó külföldi tartózkodást követő visszatérése mérhető. Ezek alapján 2010 elejétől 2016 végéig összesen 60 ezer Magyarországon született magyar állampolgár vándorolt külföldről vissza Magyarországra, vagyis az ugyanebben az időszakban kivándorolt magyarok 41%-a.

A mikrocenzus lehetőséget nyújt a hazatérők állampolgársági és születési ország szerinti meghatározására egyaránt, emellett – az alapkérdőív egyik újításának kö-

szönhetően – rövid távú, 12 hónapnál rövidebb ideig tartó külföldi tartózkodást követően visszatérők vizsgálatára is, amennyiben ez a külföldi tartózkodás 2000 óta történt.²² A következőkben visszavándorló magyarnak tekintjük azokat a Magyarországon született magyar állampolgárokat,²³ akik legalább egy évig folyamatosan Magyarország mai területén kívül tartózkodtak, azonban a mikrocenzus eszmei időpontjában már Magyarországon éltek.²⁴

A visszavándorlással összefüggésben azt vizsgáltuk, hogy a magyar lakosság mely csoportjai rendelkeznek külföldi tapasztalatokkal, hogyan éltek külföldön, miért döntöttek a hazaköltözés mellett, és milyen tapasztalatokat (pl. tanulmányi vagy munkaerőpiaci) hoztak magukkal.

A 2016. évi mikrocenzus alapján a Magyarországon született honos²⁵ népesség 2,6%-ának volt legalább egyéves migrációs tapasztalata, ami 242 ezer főt jelentett, közülük 130 ezren (1,4%) vándoroltak ki 2000-ben vagy azt követően.²⁶ A legalább egyéves migrációs tapasztalattal rendelkezők aránya a 2011. évi népszámlálás idején 2,1% (198 ezer fő) volt.

A kérdőív lehetőséget biztosított a 2000-ben és ezután rövidebb vándorlási tapasztalattal rendelkező személyek vizsgálatára is.²⁷ A Magyarországon született magyar állampolgársággal rendelkező lakosság körében 4,1% a 2000 óta kivándorolt, majd hosszabb vagy rövidebb külföldi tartózkodást követően hazatértek aránya, ami összességében 378 ezer fő. Míg a Magyarországon született honos népesség kétharmada tartozik a 16–64 éves korcsoportba, addig a 2000 óta migrációs tapasztalatot szerettek kilenczede sorolható ide, ezért a továbbiakban ezt a korcsoportot

¹⁹ Cirkuláris migráns az a személy, aki a kibocsátó ország határát legalább háromszor átlépte 10 év alatt, minden alkalommal legalább 12 hónapos tartózkodásra (UNECE 2016: Defining and Measuring Circular Migration).

²⁰ *Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1*. Statistical Papers, Series M, No. 58. New York: United Nations, 1998.

²¹ *Return migration: a new perspective*. In *International Migration Outlook*. Párizs: OECD, 2008. p. 161–222.

²² A mikrocenzus alapkérdőívében a következő kérdések szerepeltek erre vonatkozóan: (1) *Élt-e valaha legalább egy évig folyamatosan Magyarország mai területén kívül?* (2) *Élt-e 2000 óta egy évnél rövidebb ideig Magyarország területén kívül?* A 2000 előtt kivándoroltak vizsgálatát a kérdőív kognitív tesztelésének eredményeként zártuk ki, mivel az alanyok kevésbé megbízható információkkal tudtak csak szolgálni a régebben bekövetkezett rövid idejű eseményekről.

²³ A szűkebb meghatározást azért tartjuk szükségesnek, hogy a visszavándorlók definíciójába ne kerüljenek bele azok a határon túli, honosítással magyar állampolgárságot szerzett magyarok, akik valamely szomszédos országban születtek, és onnan költöztek Magyarországra.

²⁴ A nemzetközi vándorlás kiegészítő kérdőív célcsoportja a magánháztartásban élők voltak, ezért a következőkben a magánháztartásokban élőket vizsgáltuk részletesen, az intézeti lakók (a teljes népesség 2%-a) nélkül.

²⁵ Magyarországon élő magyar állampolgárok.

²⁶ A visszavándorlók számának és arányának megállapításához – amennyiben a rövid, 12 hónapnál rövidebb, és a hosszú, legalább egyéves külföldi tartózkodást is vizsgálni kívánjuk – csak a 2000 után kivándorolt személyeket van lehetőségünk számba venni, mivel a rövid távú migrációs tapasztalatra vonatkozó kérdés az ezt megelőzően külföldre költözőket nem foglalta magában.

²⁷ A hosszú és rövid távú migrációs tapasztalatot a következőkben alapvetően összevonva elemezzük. Az összevonás során, amennyiben valaki 2000 óta hosszú és rövid távon is tartózkodott külföldön, úgy a kettő közül a legutolsó külföldi tartózkodását vettük figyelembe.

2.2.1. táblázat: **Visszavándorlók száma és aránya (Magyarországon született magyar állampolgárok)**

Visszavándorlók	Legalább 1 évre vándorolt ki		2000-ben vagy később vándorolt ki					
			legalább 1 évre		1 évnél rövidebb időre		összesen ^{a)}	
	száma, fő	aránya a teljes népességhez, %	száma, fő	aránya a teljes népességhez, %	száma, fő	aránya a teljes népességhez, %	száma, fő	aránya a teljes népességhez, %
Összesen	241 901	2,6	130 447	1,4	315 974	3,4	378 235	4,1
Ebből: 16–64 évesek	194 399	3,2	120 404	2,0	289 334	4,8	345 565	5,7

^{a)} A 2000-ben vagy ezt követően kivándoroltak száma nem egyezik meg a 2000-ben vagy ezt követően 1 évnél hosszabb és az 1 évnél rövidebb időre kivándoroltak számának összegével, mivel egy személy mindkét kategóriába is beletartozhat.

kiemelten vizsgáltuk. A 16–64 éves korcsoportban a 2000-ben és ezután rövidebb vagy hosszabb migrációs tapasztalattal rendelkezők aránya 5,7%-ra nőtt (346 ezer fő). Közülük mindössze harmaduk élt hosszabb távon (is) külföldön, vagyis többségükre inkább az egy éven belüli visszatérés volt a jellemző.

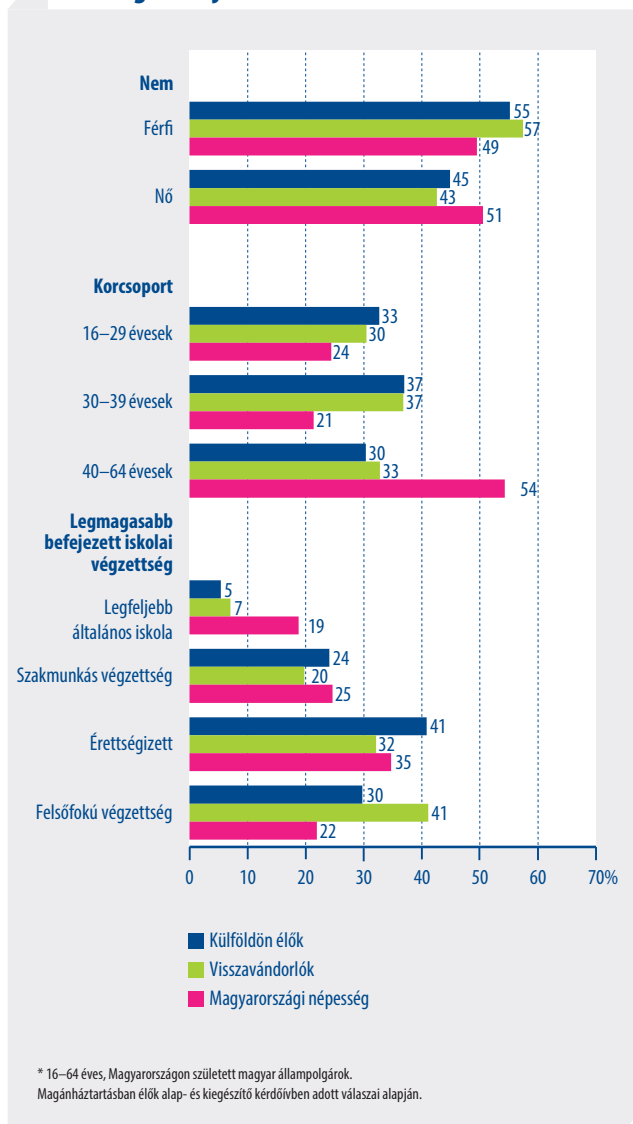
Az egyes társadalmi csoportok pontosabb összehasonlíthatósága érdekében a következőkben a mikrocenzus időpontjában külföldön élő kivándorolt (külföldön élők), valamint a 2000-ben és azt követően kivándorolt, majd hazatért (visszavándorlók) 16–64 éves korosztályt vizsgáltuk. Elemzésünk minden esetben a Magyarországon született, magyar állampolgárságú, magánháztartásokban élő népességre vonatkozik.

2.3. Migrációs tapasztalattal rendelkező társadalmi csoportok

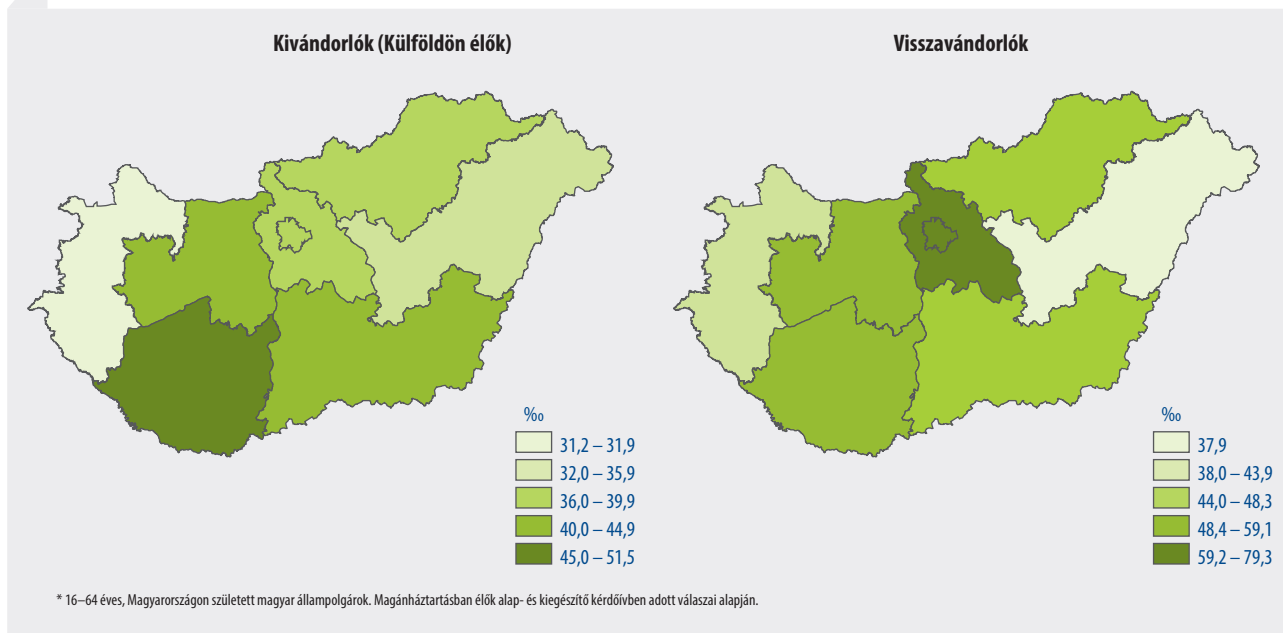
A migrációs tapasztalattal rendelkezők – mind a külföldön élők, mind a visszavándorlók – csoportja bizonyos jellemzők mentén lényegesen eltér a magyarországi népességtől. Körükben jellemzően magasabb a férfiak, a fiatalabb korcsoportok, valamint a felsőfokú végzettségük aránya.

Életkor alapján a migrációs tapasztalattal rendelkezők körében magasabb a 16–39 évesek korcsoportjaiba tartozók aránya, mint országosan, azonban jóval alacsonyabb a 40–64 éveseké (a külföldön élők esetében 24, a visszavándorlóknál 21 százalékponttal). Iskolai végzettség alapján a felsőfokú végzettségűek csoportja tér el leginkább a népességben mért arányoktól, a külföldön élőknek 30, a visszavándorlóknak 41%-a felsőfokú végzettségű, míg a népesség egészében ez az arány 22%.

2.3.1. ábra **A migrációs tapasztalattal rendelkezők és a magyarországi népesség alapvető demográfiai jellemzői***

2.3.2. ábra **Ezer lakosra jutó kivándorlók és visszavándorlók száma régióként, 2016***

Régiós megoszlást tekintve a visszavándorlók körében a Közép-Magyarországon élők aránya kiugró. A külföldön élők közül a Dél-Dunántúlról elvándorlók aránya haladja meg nagyobb mértékben a magyarországi arányszámot.

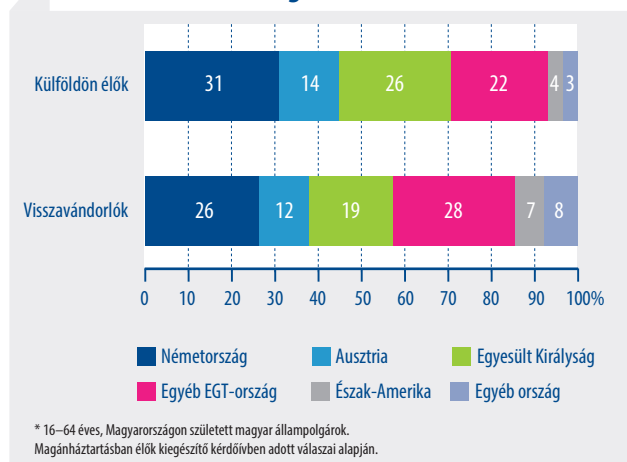
2.4. Kivándorlási célországok

A Németország–Ausztria–Egyesült Királyság hármastól a jelenleg és a múltban külföldön élők célországainak esetében is jól kirajzolódik. A jelenleg külföldön élők 71%-a él ezekben az országokban, a visszavándorlóknak pedig 57%-a ezek valamelyikéből tért vissza. A külföldön élők 22, a visszavándorlók 28%-a a három fő célországon kívüli egyéb EGT-országban élt.²⁸ Ezen kívül említésre méltó még Észak-Amerika, azon belül is az Egyesült Államok, ami a külföldön élők 3,6, a visszavándorlók 6,8%-ának volt a célországa.

Jelentős különbségek láthatóak az egyes célországokban élők és az azokból visszavándorlók demográfiai összetételében. Míg a Németországba vándorlók jellemzően a 40–64 éves, alapfokú és szakmunkás végzettségű férfiak, addig az Egyesült Királyság jobban vonzza az érettséggel és a diplomával rendel-

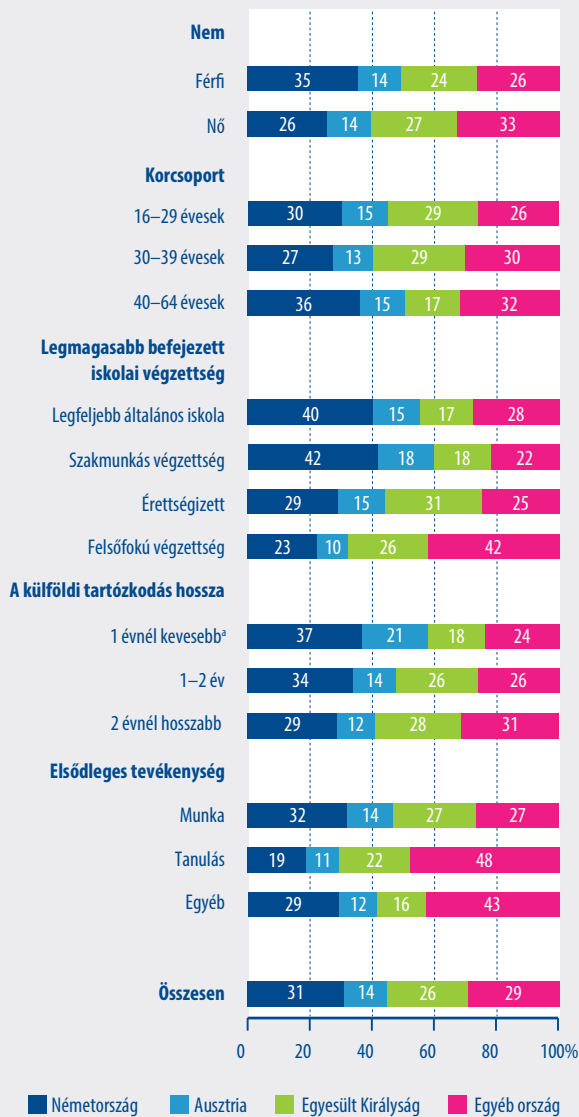
kezőket. Ausztria és Németország főként a rövidebb távra kivándorlók körében népszerű, míg az Egyesült Királyság és a három fő célországon kívüli területek inkább hosszabb távon. A három fő célországon kívüli területekre vándorlás gyakoribb a nők, a diplomások, valamint a tanulás és egyéb célból külföldre vándorlók körében.

2.4.1. ábra **A külföldön élők és a visszavándorlók a kivándorlás országa szerint***

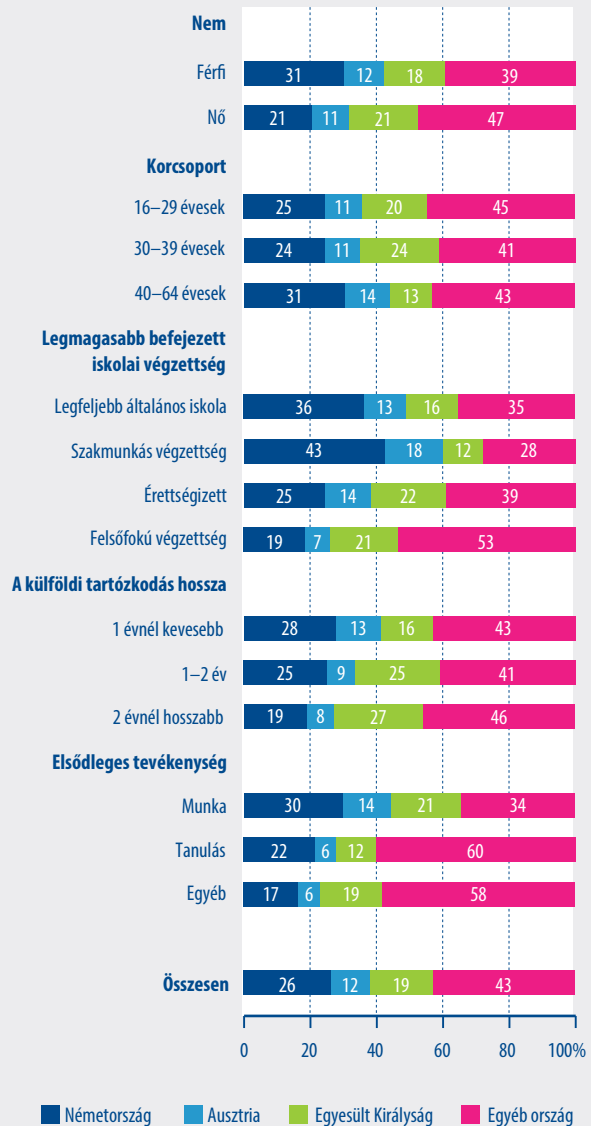
²⁸ Az Európai Unió országai (EU-28), valamint Norvégia, Liechtenstein, Izland és Svájc is, amely ugyan nem tagja az Európai Gazdasági Térségnek, de a személyek szabad mozgása vonatkozásában azonos jogállású.

2.4.2. ábra A külföldön élők országai az egyes demográfiai jellemzők szerint*

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárok. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszaik alapján.
^a Ebbe a kategóriába azok kerültek, akik a személyi kérdőív alapján átmenetileg külföldön tartózkodtak.

2.4.3. ábra A visszavándorlók országai az egyes demográfiai jellemzők szerint*

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárok. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszaik alapján.

2.5. Külföldi tevékenységek

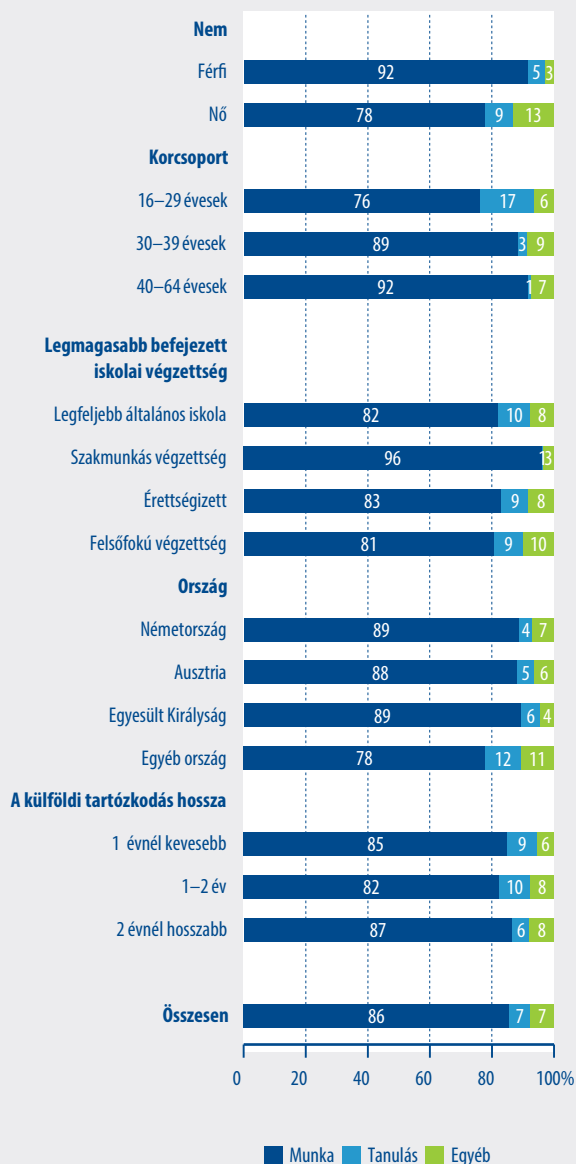
A kivándorlók elsődlegesen munkavállalás céljából hagyják el Magyarországot, a külföldön élők 86, míg a visszavándorlók 66%-a elsősorban dolgozott külföldön. Tanulni a kint élők 7, a visszavándoroltaknak 20%-a ment, ezeken kívüli egyéb tevékenység végzéséről pedig a külföldön élők 7, a visszavándorlók 14%-a számolt be.²⁹

A mikrocenzus időpontjában külföldön élők esetében a munkavállalási célú kivándorlás jelentős aránya minden vizsgált metszet mentén érvényesült. A nők, a 30 év alatti fiatalok, valamint a 3 fő célországon kívül tartózkodók valamivel kisebb arányban vándoroltak munkavállalás céljából, azonban e csoportoknak is legalább háromnegyede dolgozni ment külföldre.

Ennél valamivel árnyaltabb képet mutat a visszavándorlók elsődleges külföldi tevékenységének vizsgálata.

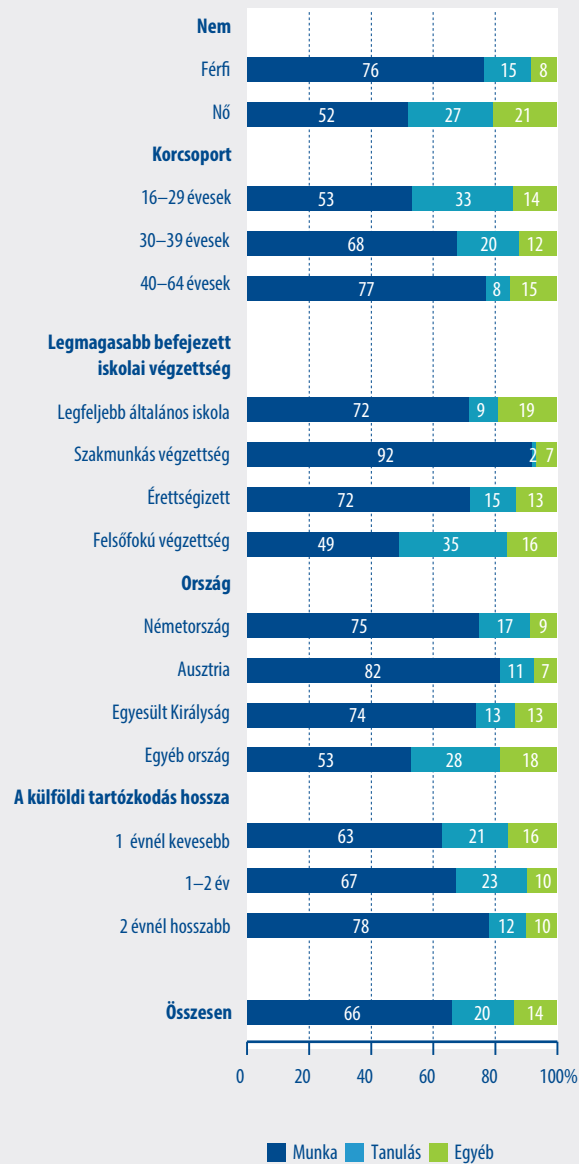
²⁹ Az egyéb tevékenység lehet nyelvtanulás, önkéntes tevékenység vagy vonatkozhat a háztartásbeliek csoportjára is.

2.5.1. ábra A külföldön élők elsődleges tevékenysége*

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárok. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

2.5.2. ábra A visszavándorlók elsődleges tevékenysége a legutolsó külföldön tartózkodás során*

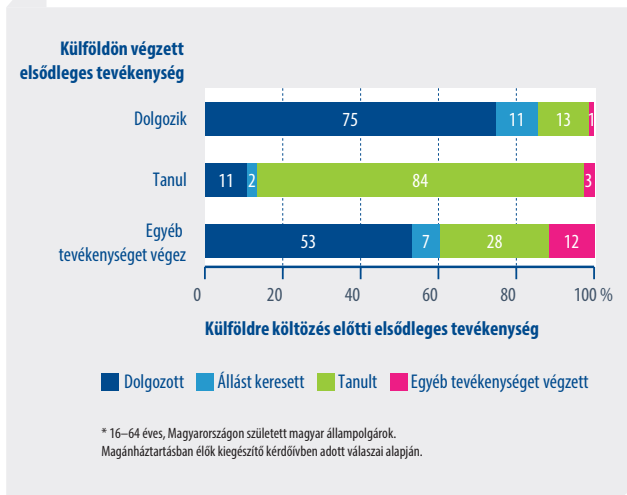
* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárok. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

Míg a férfiak több mint háromnegyede dolgozni ment külföldre, addig a nők esetében ez az arány 52%, körükben jóval többen voltak külföldön tanulmányi és egyéb célokból is. A korcsoportokat vizsgálva egyértelműen kirajzolódik egy mintázat a tanulás-munka arány tekintetében: a legfiatalabb, 16–29 éves korosztály esetében ez az arány 33 illetve 53%. Az iskolai végzettség csoportjai közül a szakmunkás végzettségűek 2%-a tanulás és 92%-a volt munkavégzés céljából külföldön. A többi csoport esetében ennél magasabb a tanulási vagy más tevékenységet folytatók aránya. Ez főként a

felsőfokú végzettségűekre igaz, hiszen az ő esetükben 35%-ot képviselnek azok, akik elsődlegesen tanulmányi célból költöztek külföldre. Külföldön töltött időt tekintve a tanulók aránya az 1–2 évet külföldön élők esetében a legmagasabb (23%).

A mikrocenzus időpontjában a külföldön dolgozók háromnegyede Magyarországon is dolgozott közvetlenül a kiköltözése előtt, 11%-a állást keresett, 13%-a tanult. A külföldön tanulók 84%-a kiköltözése előtt is tanult, míg 11%-a magyarországi munkahelyről ment külföldre tanulni.

2.5.3. ábra A külföldön élők magyarországi tevékenysége közvetlenül a külföldre vándorlás előtt*

A külföldön egyéb tevékenységet végzők csoportjának heterogenitása is jól kirajzolódik: 53%-uk a külföldre költözés előtt dolgozott, 7,3%-uk állást keresett, 28%-uk tanult, 12%-uk egyéb tevékenységet folytatott.

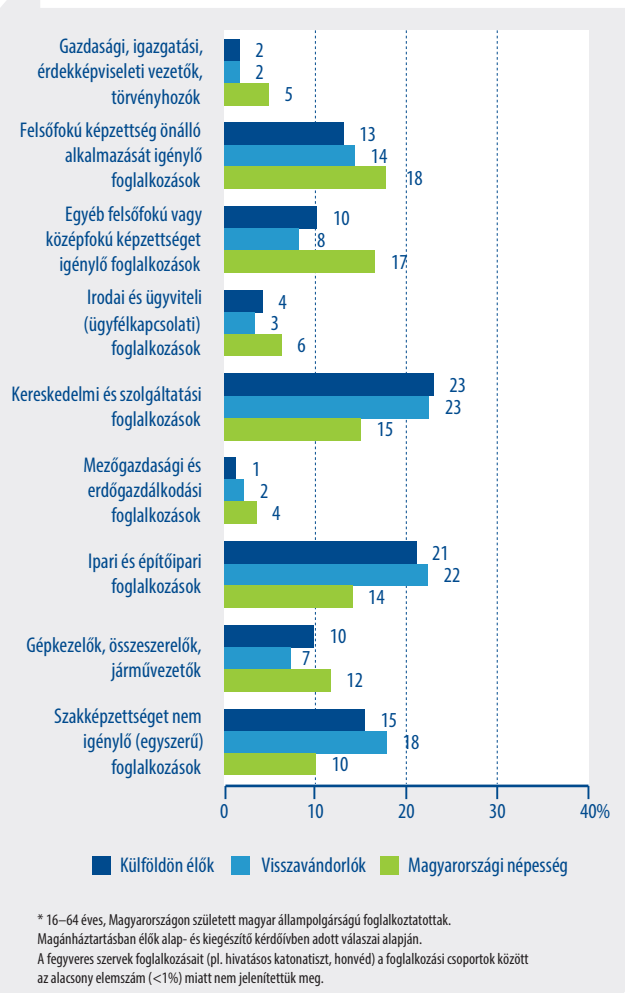
2.6. Külföldi munkavállalás

A külföldön élő munkavállalók és a külföldi munkatapasztalattal rendelkezők foglalkozásai közül három foglalkozási főcsoport aránya kiemelkedő: a kereskedelmi-szolgáltatási (egyenként 23%), az ipari-építőipari (21, illetve 22%), valamint a szakképzettséget nem igénylő foglalkozások (15, illetve 18%). Ezek a foglalkozások a magyarországi arányhoz képest jelentősen eltérnek, hiszen míg a 16–64 éves magyar lakosság 39%-a dolgozik ezen a három területen, addig a külföldön élők 59, a visszavándorlók 63%-a számolt be arról, hogy külföldi munkatapasztalatát e területek valamelyikén szerezte.

Jelentős különbségek láthatóak az egyes társadalmi csoportok külföldön végzett tevékenységeiknek foglalkozási főcsoportok szerinti vizsgálatakor.

Míg a nők esetében viszonylag egyenletesen oszlik meg azoknak az aránya, akik kereskedelmi és szolgáltatási, felsőfokú és középfokú végzettséget igénylő vagy irodai, valamint mezőgazdasági vagy ipari mun-

2.6.1. ábra A külföldi tapasztalattal rendelkező és a magyarországi népesség foglalkozási főcsoportonként*

kát végeztek, addig a férfiak 61%-a az utóbbi csoportba tartozó foglalkozású volt. Emellett a mikrocenzus időpontjában külföldön tartózkodó nőknél kiemelkedő (41%) a felsőfokú és középfokú végzettséget igénylő vagy irodai munkát végzők aránya.

A külföldön tartózkodók esetében a legidősebb (40–64 éves) korcsoportba tartozók körében volt a legmagasabb (57%) a mezőgazdasági vagy ipari munkát végzők aránya, azonban a visszavándorlók esetében a legfiatalabb (16–29 éves) korosztályban is hasonló az arány (53%). Emellett mindkét csoportban a fiatalabbakra inkább a kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások, az idősebbekre a szellemi munka jellemző nagyobb arányban.

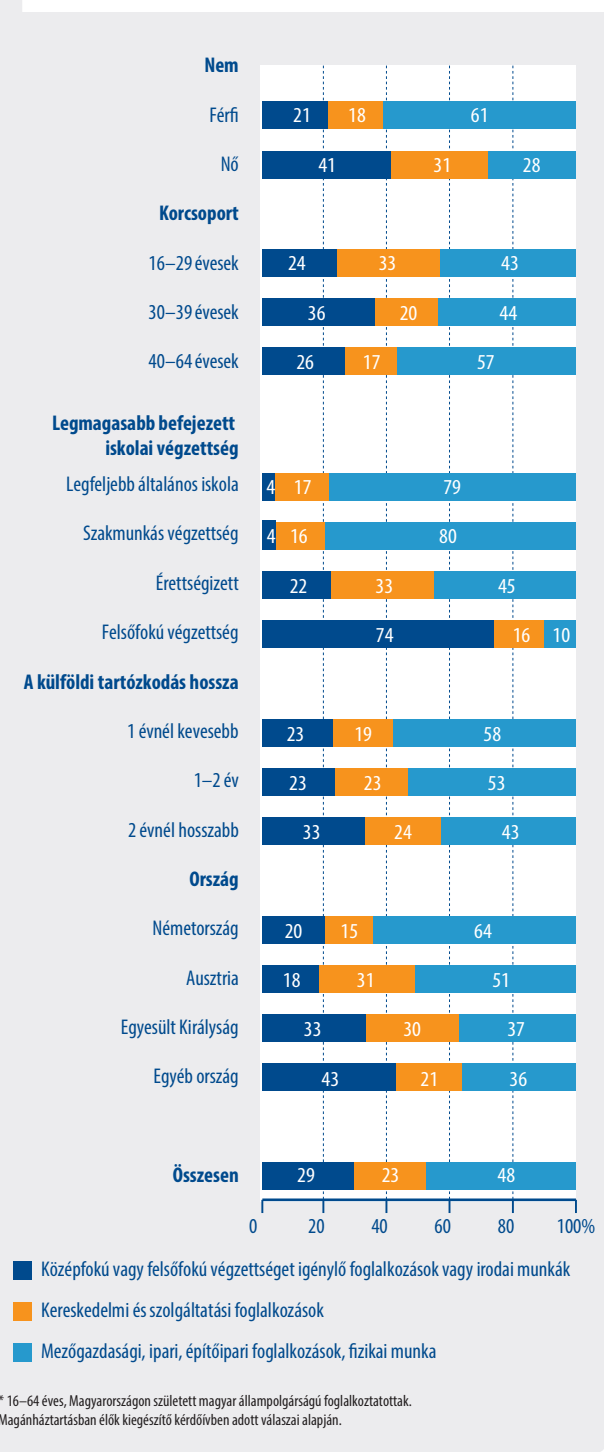
A külföldön vállalt munka típusát leginkább az iskolai végzettség³⁰ befolyásolta: az alacsony és szakmunkás végzettséggel rendelkezők négyötöde mezőgazdasági és ipari foglalkozásuként dolgozik/dolgozott. Az érettségizettek dolgoznak vagy dolgoztak a legnagyobb arányban kereskedelmi és szolgáltatási foglalkoztatottként (22, illetve 32%-uk), azonban a diplomások körében is jelentős ez az arány (16, illetve 23%). A felsőfokú végzettségűek többsége (74, illetve 63%) felsőfokú vagy középfokú végzettséget igénylő vagy irodai munkát végzett.

A mezőgazdasági és ipari munkák a legjellemzőbbek mindhárom fő célország esetében, azonban míg a Németországban és az Ausztriában dolgozók több mint fele (64, illetve 51%-a) ebbe a szektorba tartozik, addig az Egyesült Királyságban ez az arány (37%) sokkal inkább közelít a másik két nagy szektorban mérthez. Emellett az Ausztriában és az Egyesült Királyságban dolgozók közel azonos arányban (31 és 30%) végeznek munkát a kereskedelmi-szolgáltatási szektorban. Míg a külföldön töltött idő növekedésével egyre kisebb lesz a mezőgazdasági és ipari munkát végzők aránya, addig a másik két foglalkozási csoport esetében éppen ellenkező tendenciát láthatunk.

A külföldi munkatapasztalattal rendelkező 16–64 éves magyarok 38, a külföldön élők 34%-a saját bevallása szerint képzettségi szintjénél alacsonyabb szintű munkát vállalt külföldön, 52, illetve 51%-uk pedig eredeti szakmájától eltérő munkakörben dolgozott. A visszavándorlók 54, a külföldön élők 52%-a nyilatkozta, hogy fenti két állításból legalább egy jellemző rá, vagyis a legutolsó külföldön vállalt munkája képzettségi szintjétől vagy szaktudásától eltérő volt.

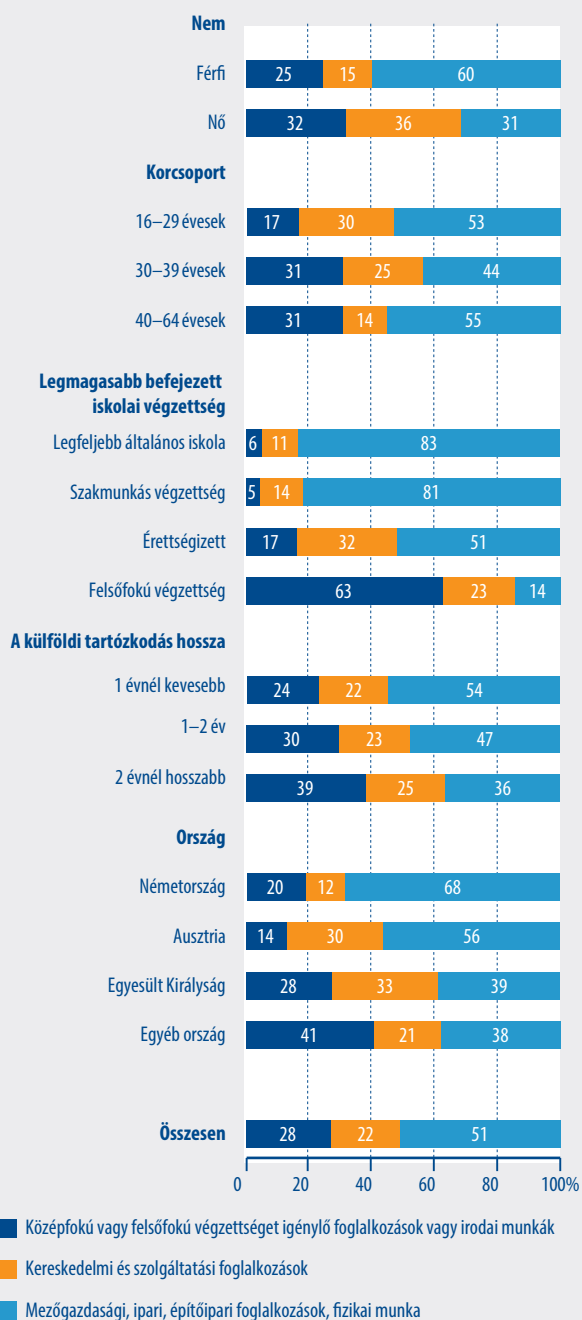
A képzettségi szint és/vagy szaktudás alapján nem megfelelő külföldi munkavállalás az átlagosnál jóval nagyobb arányban volt jellemző a nőkre, a 30 év alattiakra, az Egyesült Királyságban dolgozóakra, az érettségizettekre, az 1–2 évet külföldön dolgozókra, valamint a mezőgazdasági és ipari foglalkozásúakra. Emellett a visszavándorlók esetében a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint a kereskedelmi és szolgáltatási területen dolgozók is nagyobb arányban számoltak be arról, hogy az általuk végzett külföldi munka képzettségi szintjüknek vagy szaktudásuknak nem felelt meg.

2.6.2. ábra A külföldön élők munkavállalási jellemzői foglalkozási típus szerint*

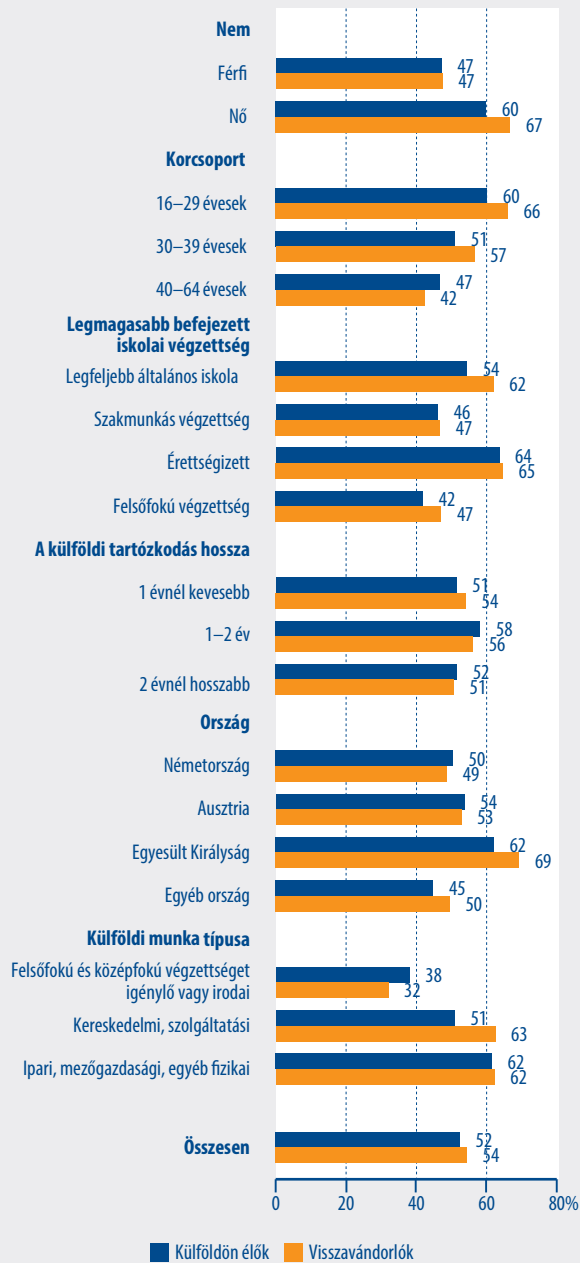
³⁰ A visszavándorlók esetében csak a jelenkori iskolai végzettséget volt lehetőségünk megjeleníteni, előfordulhat, hogy ez eltérő volt a külföldön tartózkodás idejében.

2.6.3. ábra A visszavándorlók külföldi munkavállalási jellemzői foglalkozási típus szerint*

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárságú foglalkoztatottak. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

2.6.4. ábra A külföldön eredeti szakmájuknak és/vagy képzettségi szintjüknek nem megfelelő munkát végzők aránya*

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárságú foglalkoztatottak. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

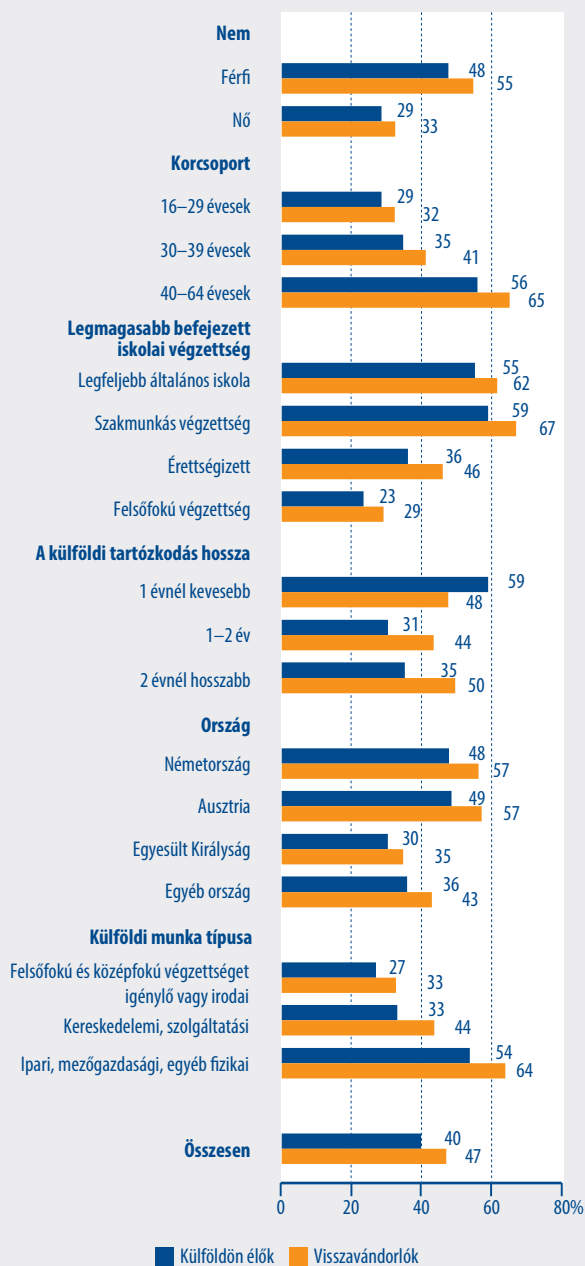
2.7. Határokon átnyúló anyagi támogatások

A határokon átnyúló pénzmozgások a visszavándorlók több mint felét érintették, 31%-uk Magyarországon élő családját támogatta külföldről, 17%-uk itthonról kapott pénzt külföldi tartózkodása során, 3,9%-ukra pedig a mindkét irányú pénzmozgás volt jellemző. A külföldön élők ennél kisebb arányban

(43%) számoltak be Magyarországról kapott vagy Magyarországra küldött anyagi támogatásokról. Ennek oka, hogy kisebb arányban kaptak támogatást magyarországi családtagjuktól (6,9%), azonban a visszavándorlók beszámolóihoz viszonyítva hasonló arányban voltak azok, akik küldtek haza (32%) vagy mindkét irányú pénzmozgásban részt vettek (4,3%). Az összehasonlítás szempontjából azonban lényeges a külföldi foglalkoztatottak és a tanulók megkülönböztetése.

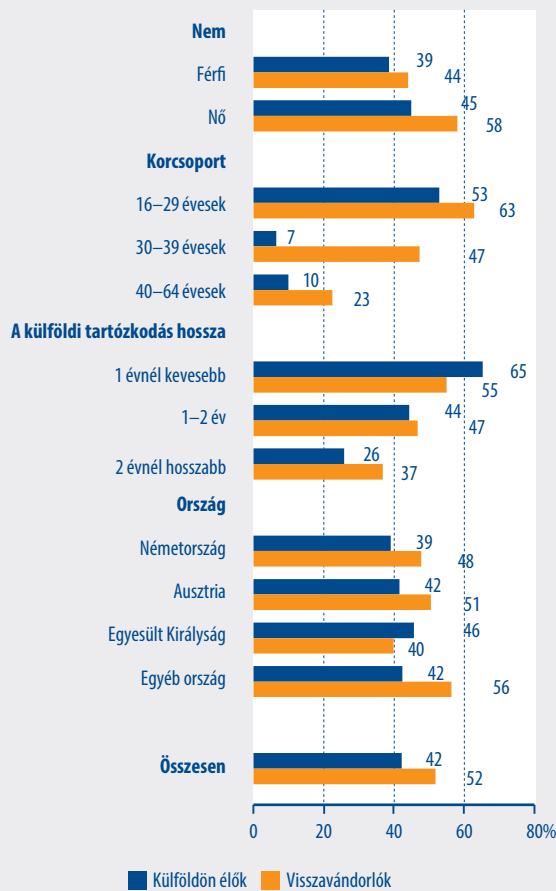
A külföldön elsődlegesen munka céljából tartózkodók 40%-a, a már hazatért munkavállalók 47%-a támogatta anyagilag itthon élő családtagját. Az egyes demográfiai jellemzők mentén tapasztalható különbségek mindkét csoport esetében hasonlóak. A külföldön dolgozók és a külföldi munkatapasztalattal rendelkezők közül leginkább a férfiak, a 40 éves és annál idősebbek, az alap-

2.7.1. ábra **Anyagilag támogatta Magyarországon élő családtagját külföldről***

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárságú foglalkoztatottak. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

2.7.2. ábra **Anyagilag támogatta Magyarországon élő családtagja külföldön***

* 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárságú foglalkoztatottak. Magánháztartásban élők kiegészítő kérdőívben adott válaszai alapján.

fokú és szakmunkás végzettséggel rendelkezők, a Németországban és Ausztriában, valamint a mezőgazdaság és ipar területén dolgozók nyújtottak Magyarországra a legnagyobb arányban anyagi támogatást.

Az elsődlegesen tanulás céljából külföldön élők 42%-át, a múltban külföldön tanultak 52%-át támogatták Magyarországról, azonban ezek az arányok magasabbak voltak a nők, valamint a 16–29 éves korcsoportba tartozók körében.

2.8. A visszavándorlás okai

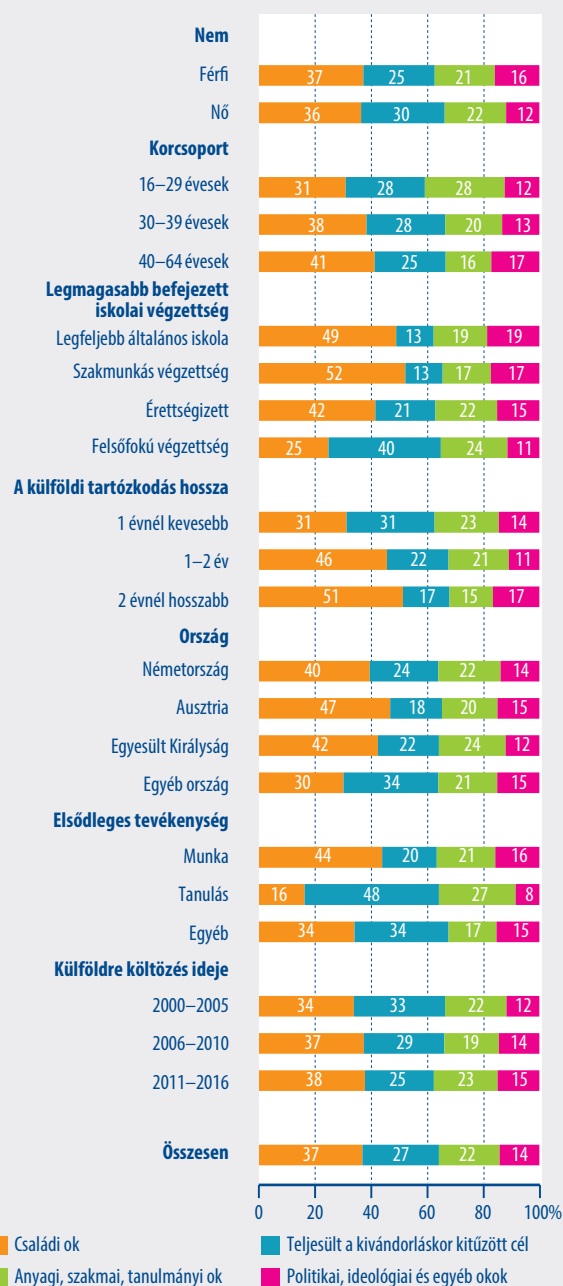
A visszavándorlás leggyakoribb motivációja a családi indokok (37%), míg a visszavándorlók 27%-ára volt jellemző, hogy a kitűzött cél teljesülésekor visszatérnek, addig a többiek kevésbé előre tervezett okokat jelölték meg. 22%-uk anyagi, szakmai vagy tanulmányi okok, 14%-uk pedig egyéb okok miatt döntött a hazatérés mellett.

A hazaköltözési okok arányai leginkább a külföldi tartózkodás időtávja, elsődleges célja, valamint a különböző iskolai végzettségi csoportok mentén mutatták a legnagyobb különbségeket.

A legalább egy évig külföldön élők közel fele családi okok miatt költözött haza, a rövid távon külföldön élők pedig egyenlő arányban (egyenként 31%) családi okok miatt vagy azért, mert teljesültnek látta a kitűzött céljait. A kivándorlási célok teljesülése miatti visszavándorlás a tanulók (48%) és a felsőfokú végzettségűek (40%) esetében volt a legmagasabb arányú, amely abból is adódott, hogy a két csoport között jelentős az átfedés.

Az egyre idősebb és egyre alacsonyabb iskolai végzettségű csoportok tagjai egyre kisebb arányban térnek vissza anyagi, szakmai vagy tanulmányi és egyre nagyobb arányban családi okokból.

2.8.1. ábra A visszavándorlás elsődleges oka egyes demográfiai jellemzők szerint*

* Magánháztartásban élő, 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárságú foglalkoztatottak, kiegészítő kérdőív alapján.

3. Kivándorlást tervezők

3.1. A migrációs potenciál fogalma és mérése

A migráció komplex vizsgálatához elengedhetetlen az egyén szempontjából értelmezhető első lépés, azaz a migrációs döntés és a külföldi élet(szakasz) megtervezésének vizsgálata. Mivel ebben az esetben még meg nem történt, jövőbeli eseményekről beszélünk, ezért a migrációs terveket a ténylegesen megvalósult migrációtól eltérően kell vizsgálnunk, és inkább attitűdöként értelmeznünk azokat.

Egy népességben belül a migrációt tervezők arányát a migrációs potenciállal fejezzük ki, amire vonatkozóan Magyarországon az 1990-es évek eleje óta készülnek vizsgálatok.³¹ Bár a migrációs potenciál kutatások nem képesek pontosan előre jelezni a tényleges kivándorlást, a szándék és a cselekvés között fennálló erős korreláció (Gödri–Feleky, 2013) lehetővé teszi óvatos, rövid távú következtetéseket, becsléseket a jövőben várható kivándorlás mértékével kapcsolatban.

Szem előtt kell tartanunk azonban, hogy a migráció komplexitásából és változó dinamikájából adódóan ezek az előrejelzések nem minden esetben megbízhatóak és becslésük számos nehézségbe ütközik. A legalapvetőbb probléma, hogy nehéz meghatározni az egyének migrációs terveinek komolyságát, különbséget tenni az álmodozók és a tervezők között. A hazai vizsgálatok 20 százalék alattira becsülik a különféle vándorlási szándékok tényleges megvalósulását (Hárs, 2008; Gödri–Feleky, 2013). Emellett a migrációs potenciál csak a kínálati oldalt képes feltérképezni, a keresleti oldalt (pl. célországok mun-

kaerőpiaci jellemzői, jogi háttere), valamint az intézményi feltételeket és egyéb jellemzőket nem (Gödri, 2016). A kivándorlási tervek mértékének előrejelzésén kívül a migrációs potenciál sokkal alkalmasabb időbeli trendek alakulásának mérésére, országok összehasonlítására, valamint a potenciális kivándorlók társadalmi-gazdasági jellemzőinek azonosítására.

3.2. A migrációs potenciál mértéke a mikrocenzus alapján

A migrációs potenciált meghatározó kérdés³², a jövőbeli tervekre vonatkozik, így típusában merőben eltér a hagyományos népszámlálási kérdésektől, ezért nem a mikrocenzus alapkérdőív, hanem az önkéntes kiegészítő modul része volt. A kérdésre a 16 és 64 év közöttiek válaszolhattak, amellyel a migrációs tervek szempontjából releváns népesség körét kívántuk meghatározni, így segítve a migrációs szándék társadalmi jellemzőinek pontosabb feltárását. A mikrocenzus során a Magyarországon született magyar állampolgárságú, 16–64 éves népesség 8,4%-a (mintegy 510 ezer fő) nyilatkozott úgy, hogy a tervei szerint a következő két évben külföldre költözik.

A migrációs potenciál mérése során megkülönböztethetünk az elemzések megbízhatóságának függvényében nyers és tisztított migrációs potenciált, utóbbi a nyers migrációs potenciállal szemben a migrációs szándék komolyságának feltárására is kísérletet tesz (Sik, 2003), így szűkítve a vizsgálni kívánt populációt a terveiket nagyobb eséllyel megvalósítókra.

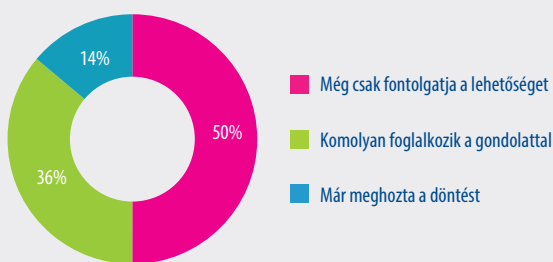
³¹ TÁRKI Monitor- és Omnibusz-felvételek.

³² Tervezi-e, hogy a következő 2 éven belül külföldre költözik munka, tanulás vagy egyéb okból?

Ennek első lépéseként eleve azokat mértük fel, akik a következő két évben tervezik a kivándorlást. Ezután az igennel válaszolókat megkérdeztük a terveik komolyságáról, kizárva az „álmodozók” csoportját.

A kivándorlást tervezők fele úgy nyilatkozott, hogy még csak fontolgatja a külföldre költözés lehetőségét. Emellett 36% állította, hogy komolyan foglalkozik a gondolattal, és 14% pedig már meghozta ezt a döntést. Ezek alapján összesen a népesség 4,2%-a (254 ezer fő) tekinthető a kivándorlást komolyan tervezőnek.

3.2.1. ábra A külföldre költözést tervezők típusai*

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, akik azt tervezik, hogy külföldre költöznek, kiegészítő kérdőív alapján.

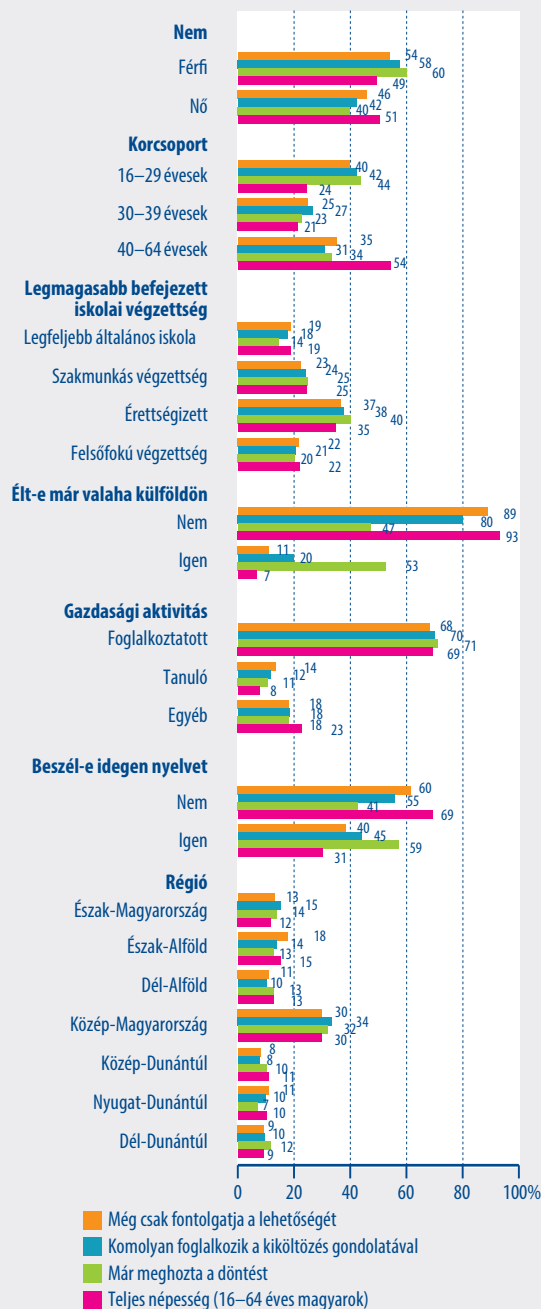
3.3. A kivándorlást tervezők demográfiai jellemzői

A kivándorlást tervezők demográfiai összetételükben több hasonlóságot mutatnak a migrációs tapasztalattal rendelkezőkkel, amiben az is közrejátszik, hogy a külföldre költözést tervezők 20%-a már élt külföldön ezt megelőzően is (vagy átmenetileg jelenleg is ott él). Ezek alapján a férfiak, a fiatalabb korcsoportok tagjai, valamint a Közép-Magyarországon élők körében nagyobb a külföldre költözést tervezők aránya, mint más vizsgált társadalmi csoportoknál.

A döntés komolyságát illetően jól kirajzolódik, hogy a „fontolgotók” csoportjának demográfiai összetétele áll a legközelebb a magyarországi népesség egészéhez, míg azok, akik komolyan foglalkoznak a külföldre költözés gondolatával (vagy saját bevallásuk szerint már meg is hozták ezt a döntést) sok tekintetben élesebben eltérnek attól. A „fontolgotók” körében magasabb a nők (46%), a 40–65 évesek (35%), a migrációs tapasztalattal nem rendelkezők (89%), valamint az idegen nyelveket nem beszélők (60%) aránya. Ezzel szemben azok körében, akik komolyan foglalkoznak a kivándorlás gondolatával (vagy

már meg is hozták ezt a döntést) nagyobb arányban vannak a férfiak (58–60%), a legfiatalabb, a 16–29 éves korcsoportba tartozók (42–44%), a Közép-Magyarországon élők (34–32%), valamint idegen nyelveket beszélők (45–59%). Azok közül, akik már meghozták döntésüket több mint felük már élt külföldön, illetve beszél valamilyen idegen nyelvet.

3.3.1. ábra A külföldre költözést tervezők demográfiai jellemzői*

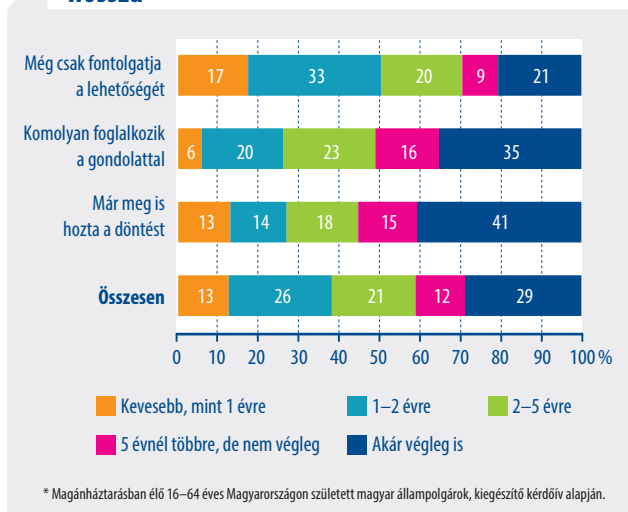

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, az alapkérdőív és a kiegészítő kérdőív alapján.

3.4. A tervezett kivándorlás időtávja

A kivándorlást tervezők többsége (71%-a) nem gondolja véglegesnek a kivándorlást. Közel felük (47%) legalább egy, legfeljebb öt évben gondolkodik, 13%-uk pedig egy éven belül visszajönne Magyarországra. A kivándorlást tervezők 29%-a akár végleg is elhagyja az országot. A külföldön töltendő idő erősen összefügg a tervek komolyságával, a döntést már meghozók, illetve a komolyan tervezők hagynák el az országot a leginkább hosszú távra, 41, illetve 35%-uk akár végleg is. A lehetőséget még csak fontolgtatók fele legfeljebb két évre hagyná el Magyarországot.

3.4.1. ábra A külföldi tartózkodás tervezett hossza*

Az előzőekben láthattuk, hogy azok, akik még csak fontolgtatják a költözés lehetőségét, több szempontból is különböznek azoktól, akik komolyan foglalkoznak a külföldre költözés gondolatával, vagy esetleg saját bevallásuk szerint már meg is hozták ezt a döntést. Így a következőkben csak az utóbbi két csoportot elemezzük, komolyan tervezőként hivatkozva rájuk.

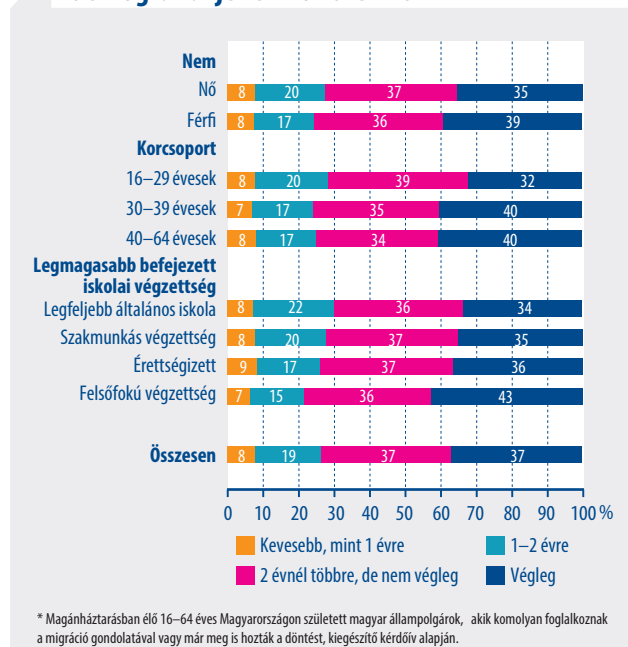
A kivándorlást komolyan tervezők jellemzően legalább két évre hagynák el Magyarországot: 37–37%-uk végleg, illetve nem végleg, de két évnél hosszabb időre költözne el, miközben mindössze 27%-uk tervez két évnél rövidebb kivándorlást. A legfiatalabb, 16–29 éves korosztály legnagyobb hányada nem költözne el végleg (39%), míg a 30–39 évesek és a 40–64 évesek legnagyobb arányban (40–40%) akár a végleges külföldi letelepedést is elképzelhetőnek tartják.

Ahogy nő az iskolai végzettség, úgy nő azoknak az aránya, akik akár végleg is elköltöznének, miközben csökken azok hányada, akik rövid távra, 1–2 évre terveznek. A felsőfokú végzettségűek 43%-a vándorolna ki végleg, és csak 15%-uk menne el 1–2 évre, míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezőknél ezek az arányok 34, illetve 22%.

3.5. Célországok

A kivándorlást tervezők körében Németország az elsősorú célország, összesen közel harmaduk költöznék oda. Ausztria, az Egyesült Királyság és egyéb országok egymáshoz hasonló arányban jelennek meg (23, 21, illetve 24%), de lényeges különbségek vannak a migrációt tervezők egyes csoportjai között. A migráció lehetőségét még csak fontolgtatóknál a legnagyobb azoknak a hányada, akik Ausztriába vagy az Egyesült Királyságba mennének (25, illetve 22%). A három fő célországtól eltérő országok a döntést már meghozók körében jelennek meg a legnagyobb, Németországnál is magasabb arányban (32%).

3.5.1. ábra A kivándorlást komolyan tervezők a kivándorlás tervezett időtartama és egyes demográfiai jellemzők szerint*

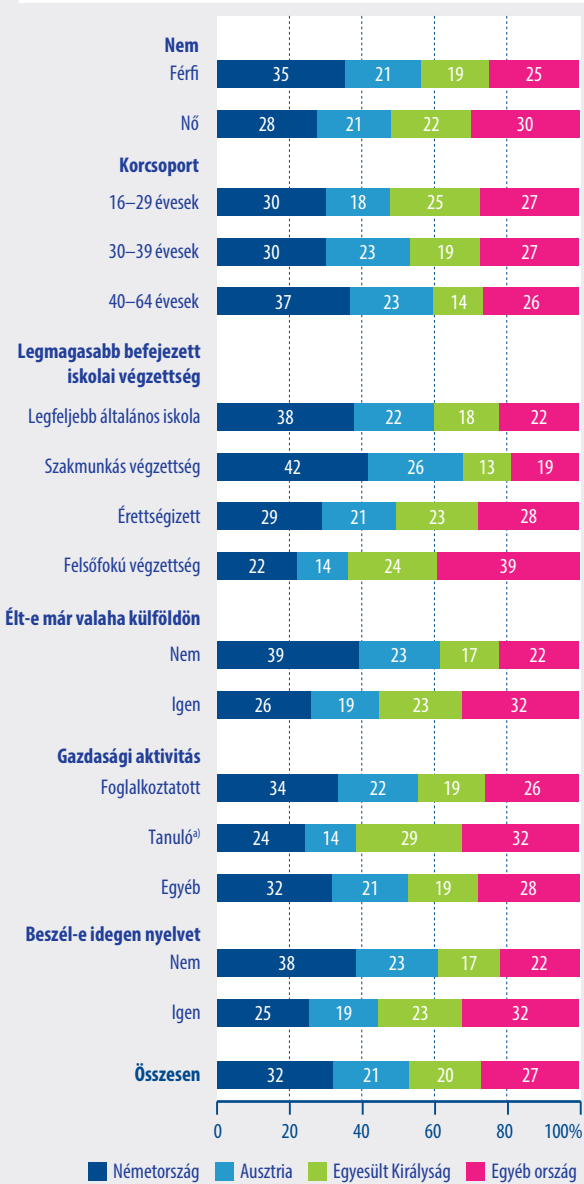
A migrációt komolyan tervezők között a férfiak több mint harmada menne Németországba és csak negyede a három fő célországtól eltérő országba, míg a nőknél ezek az arányok 28, illetve 30%.

Németország dominanciája a 40–64 éveseknél is kirajzolódik, miközben az Ausztriába menni akarók hányada is „átlag feletti” ebben a korcsoportban (23%). Ausztria mint célország a 30–39 évesek körében is ugyanekkora arányban jelenik, míg az Egyesült Királyság a legfiatalabb korosztályban a legnépszerűbb (25%).

Az Egyesült Királyság szintén népszerűbb az átlagnál az érettségivel, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél (23, illetve 24%), de e csoportokra leg-

inkább az egyéb országokba vágyók magas hányada a jellemző (28, illetve 39%). Az alacsonyabb iskolai végzettségűknél a Németországba és az Ausztriába menni akarók arányai kiugróak (a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezőknél és a szakmunkás végzettségűeknél is 60% vagy afölötti).

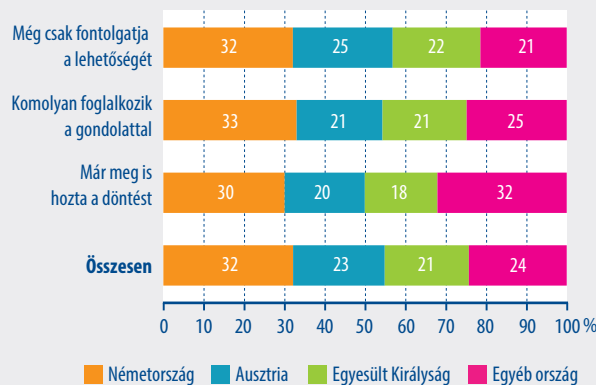
3.5.2. ábra A komolyan tervezők elsődleges célországai az egyes demográfiai jellemzők szerint*

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, akik komolyan foglalkoznak a migráció gondolatával vagy már meg is hozták a döntést, kiegészítő kérdőív alapján.

^{a)} Azok a nappali tagozaton tanulók, akik emellett nem foglalkoztatottak.

3.5.3. ábra A kivándorlást tervezők elsődleges célországai a tervezők típusa szerint*

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, kiegészítő kérdőív alapján.

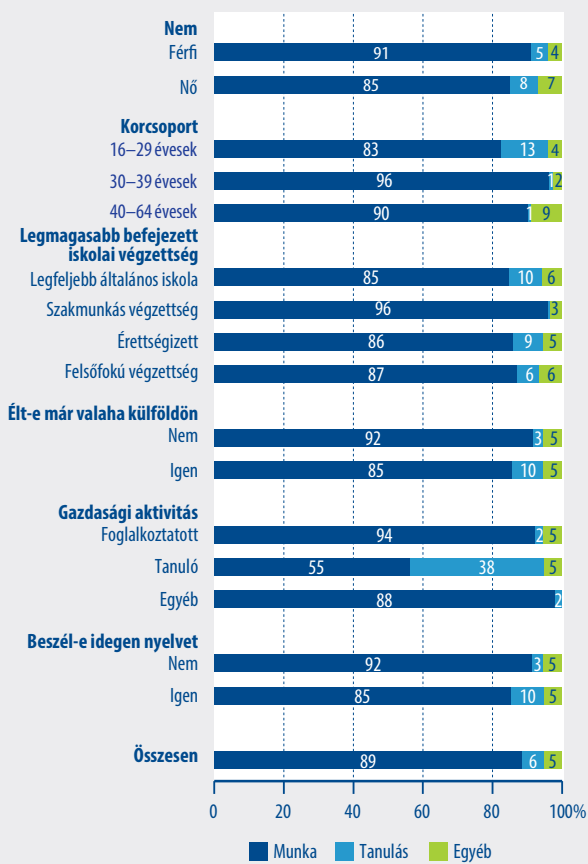
Fontos szempontok az esetleges külföldi tapasztalat, illetve a nyelvtudás, amelyek az egyéb országokba menni szándékozók arányát erősítették. Azok körében, akik nem beszélnek idegen nyelvet a Németországba vágyók aránya mutat kiugró értéket (39%), illetve az Ausztriába kivándorlást tervezők hányada is átlag feletti (23%).

A nappali tagozatos tanulóknál az Egyesült Királyság és a három fő célországtól eltérő országok a legnépszerűbbek (29, illetve 32%), míg a foglalkoztatottak csoportjában Németország túlsúlya látszódik (34%).

3.6. Tervezett külföldi tevékenységek: munka és tanulás

A kivándorlást tervezők alapvetően dolgozni szeretnének külföldön (89%), függetlenül attól, hogy milyen komoly az elhatározásuk. Mindösszesen 6,3%-uk szeretne tanulni és további 5,1%-uk valamilyen egyéb tevékenységet végezni. A tanulási terv egy kicsit jobban jellemző a nőkre (8%), a fiatalokra (13%), a legfeljebb általános iskolát végzettekre (9,6%) és az érettségizettekre (8,7%), az idegen nyelvet beszélőkre (9,6%) és természetesen a jelenleg is tanulókra. Utóbbiak körében kiugróan magas, 38% a tanulási szándék külföldön.

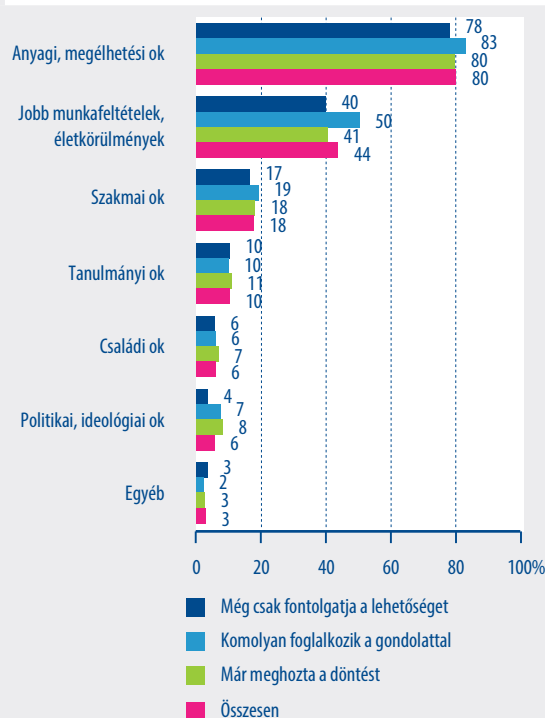
3.6.1. ábra A kivándorlást tervezők elsődleges tevékenysége*

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, akik komolyan foglalkoznak a migráció gondolatával vagy már meg is hozták a döntést, kiegészítő kérdőív alapján.

jobb munkafeltételek, életkörülmények (44%), míg szakmai okokkal 18%-uk magyarázta a külföldre költözés gondolatát. Politikai, ideológiai motivációt mindössze 5,6%-uk említett. Nem tapasztalható lényeges különbség a költözési tervek komolysága alapján, bár a migrációt komolyan tervezők, de döntést még nem hozók között a legmagasabb az anyagi megélhetés (83%), illetve a jobb munkafeltételek és életkörülmények (50%) okok.

3.7.1. ábra A vándorlási tervek mozgató rugói a tervezők típusa szerint*

* Magánháztartásban élő 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok, akik azt tervezik, hogy külföldre költöznek, kiegészítő kérdőív alapján.

3.7. Kivándorlási tervek oka

A migrációt tervezők 80%-a elsősorban anyagi, megélhetési okból hagyná el Magyarországot. A második leggyakrabban említett ok a külföldön remélt

4. Bevándorlók

A bevándorlás kérdésköre az európai országok számára az egyik legaktuálisabb kihívásként jelenik meg. A bevándorlás statisztikai meghatározása nem egyértelmű, hiszen ez állampolgárság és születési ország alapján is definiálható. Amennyiben az adott országban élő külföldi állampolgárokat vizsgáljuk, úgy a honosítással állampolgárságot szerzettek csoportját nem tekinthetjük bevándorlónak. Ezzel szemben a külföldön születettek csoportjába azok is beletartoznak, akik szüleik ideiglenes külföldi tartózkodása során születtek. Magyarország határainak változásai is befolyásolják, hogy ki melyik országban született. Elemzésünk során e két dimenzió – az állampolgárság, valamint a születési ország – mentén meghatározott népességcsoportokat vizsgáljuk, közülük is kiemelve kettőt: a külföldön született magyar állampolgárok és a külföldi állampolgárok csoportjait.

Magyarországon az adminisztratív nyilvántartások alapján az általunk vizsgált mindkét csoport mérése lehetséges, bár a bevándorlás jellemzéséhez a legtöbb európai országhoz hasonlóan leginkább az állampolgársági adatokat szokás használni. A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (BMH) nyilvántartása alapján a legalább 3 hónapos magyarországi tartózkodásra jogosító érvényes engedéllyel rendelkezők száma 216 ezer fő volt 2017 január 1-jén.³³ Emellett a Belügyminisztérium személyi adat- és lakcímnylván-

tartásában a bejelentett lakcímmel Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok száma 170 ezer fő. A magyarországi külföldi népesség számítása ezen a két adatforráson alapul, amelyet a legutóbbi népszámlálás eredményei alapján készített becslés egészít ki. Ezek alapján 2017. január 1-jén 151 ezer külföldi állampolgár élt Magyarországon.

Emellett három másik adminisztratív adatforrás is rendelkezésre áll a külföldi állampolgárok számának meghatározásához:

- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatai alapján az adózott jövedelemmel rendelkezők száma 78 ezer fő volt 2015-ben;
- az Emberi Erőforrások Minisztériumának (EMMI) nyilvántartása alapján a 2016/2017-es tanévben a közoktatásban 16 ezer, a felsőoktatásban 26 ezer külföldi állampolgár tanult;
- a NEAK adatai alapján a Magyarországon biztosított külföldi állampolgárok száma 84 ezer fő volt 2017 elején.

A Magyarországon élő külföldön született magyar állampolgárságú népesség számának meghatározása a személyi adat- és lakcímnylvántartás alapján lehetséges, 2017. január 1-jén 370 ezer külföldön született magyar állampolgárnak volt magyarországi lakóhelye.

³³ Nemzetközi védelemben részesülőkkel együtt. Forrás: a BMH honlapja.

4. táblázat: A bevándorolt népesség statisztikai méréséhez használt legfőbb adatforrások*

	Elért népesség definíciója	Az adatforrás típusa	Dátum	A népesség száma (ezer fő)
Mikrocensus, 2016	Életvitelszerűen Magyarországon élő külföldi állampolgárok (akiknek magyarországi tartózkodása elérte vagy várhatóan el fogja érni a 12 hónapot)	Adatgyűjtés	2011. október 1.	143
Népszámlálás, 2011	Életvitelszerűen Magyarországon élő külföldi állampolgárok (akiknek magyarországi tartózkodása elérte vagy várhatóan el fogja érni a 12 hónapot)	Adatgyűjtés	2016. október 1.	150
Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (BMH)	Magyarország által kiállított, 3 hónapot meghaladó tartózkodásra jogosító érvényes engedéllyel rendelkezők	Adminisztratív	2017. január 1.	216
Belügyminisztérium (BM) személyi adat- és lakcímnyilvántartás	Magyarországon bejelentett lakcímmel (lakcímkártyával) rendelkező külföldi állampolgárok	Adminisztratív	2017. január 1.	170
	Magyarországon bejelentett lakcímmel (lakcímkártyával) rendelkező, külföldön született magyar állampolgárok	Adminisztratív	2017. január 1.	370
KSH	Magyarországon élő külföldi állampolgárok (akiknek magyarországi tartózkodása elérte vagy várhatóan el fogja érni a 12 hónapot) BMH, BM, népszámlálás adatai alapján	Adminisztratív + becslés	2017. január 1.	151
Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK)	Magyarországi lakcímmel és zöld lámpás TAJ-számmal rendelkező külföldi állampolgárok	Adminisztratív	2017. január 1.	84
Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV)	Adózott jövedelemmel rendelkező külföldi állampolgárok	Adminisztratív	2015	78
Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)	Magyarországi közoktatásban és felsőoktatásban tanuló külföldi állampolgárok	Adminisztratív	2016/2017-es tanév	42
OECD	Az OECD-országok saját jelentései alapján	Adminisztratív	2017. január 1.	151

* A háttérszínnel jelölt adatforrások felhasználásra kerülnek a KSH által közölt rendszeres vándorlástatistikákban.

4.1. Bevándorlásban érintett népességcsoportok Magyarországon

A magyarországi lakónépesség 96%-a Magyarországon született magyar állampolgár, így mind az állampolgárság, mind a születési ország alapján értelmezett bevándorlásról elmondható, hogy az csak a népesség kis részét érinti. A lakónépesség 96,7%-a születésétől kezdve, 1,9%-a (184 ezer fő) honosítás révén magyar állampolgár, míg 1,4%-a (137 ezer fő) külföldi állampolgár. A külföldön születettek aránya 3,8% (365 ezer fő), akiknek majd kétharmada magyar állampolgár.

A születési ország, valamint az állampolgárság mentén öt Magyarországon élő bevándorlásban érintett népességcsoportot különböztethetünk meg:

1. a mai Magyarország területén született, honosítással magyar állampolgárságot szerettek csoportját,
2. a Magyarországon született külföldi állampolgárokat,

3. a külföldön született magyar állampolgárokat,
4. a külföldön született, honosítással magyar állampolgárságot szerettek,
5. a külföldön született külföldi állampolgárokat.

4.1.1. táblázat: A Magyarországon élő népesség állampolgárság és születési ország szerint*

	Magyarországon született		Külföldön született		Összesen	
Születésétől magyar állampolgár	9 197 358	95,9%	68 651	0,7%	9 266 009	96,7%
Honosított	13 769	0,1%	169 983	1,8%	183 752	1,9%
Külföldi állampolgár ^{a)}	10 099	0,1%	126 788	1,3%	136 887	1,4%
Összesen	9 221 226	96,2%	365 422	3,8%	9 586 648	100,0%

* Magánháztartásban élők, alapkérdőív alapján.

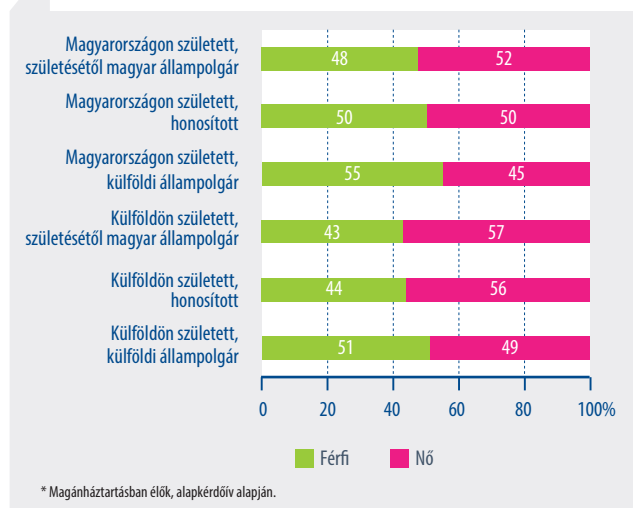
a) Hontalanokkal együtt.

Az egyes csoportok demográfiai jellemzőit tanulmányozva látható, hogy e csoportok társadalmi összetételükben jelentősen különböznek egymástól, így amikor bevándorlásról beszélünk, fontos szem előtt tartanunk az ide sorolt társadalmi csoportok heterogenitását.

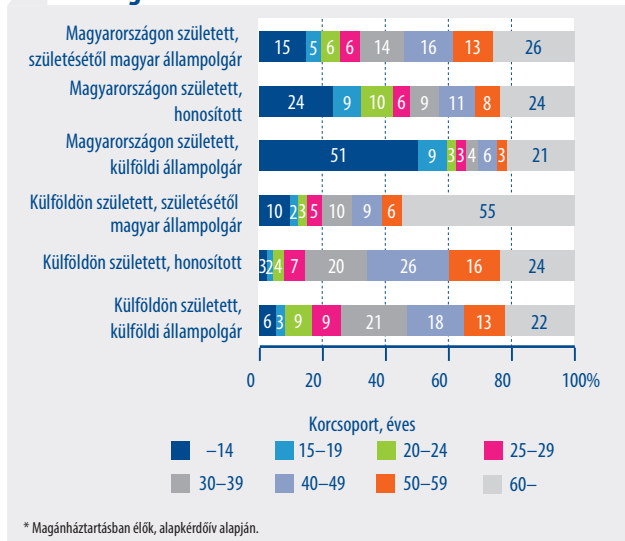
Nemek szerint vizsgálva a külföldön született magyar állampolgárok csoportjaiban tapasztalható a legnagyobb különbség, méghozzá a nők javára (57% a magyarként születettek, míg 56% a honosítottak esetében). Ezzel ellentétben a külföldi állampolgárok körében a nők aránya az alacsonyabb (45% a Magyarországon születettek, míg 49% a külföldön születettek körében).

Jelentős különbségek figyelhetők meg e népességcsoportok korösszetételében. Legidősebbek a külföldön, de magyar állampolgárként születettek, akiknél kiugróan magas (55%) a legidősebb (60 éves és idősebb) korosztály aránya, és 58 év az átlagos életkoruk. Ez leginkább a világháborús határmódosítások és az azt követő lakosságcsere hatásának tudható be. Legfiatalabbak a Magyarországon született külföldiek csoportja, akik az itt élő külföldiek gyerekei, akiknek több mint a fele 15 éven aluli, átlagéletkoruk 29 év. Tőlük idősebbek, de a többségi társadalomnál még így is jóval fiatalabbak a még külföldiként Magyarországon született, de már honosítottak, akiknek közel negyede 15 éven aluli (24, illetve 15%), átlagéletkoruk pedig 39 év. A külföldön születettek átlagéletkora kismértékben meghaladja a többségi társadalom átlagát (45–48, szemben a 42 évvel), azonban a legidősebb, 60 év feletti korcsoport aránya az ő esetükben is alacsonyabb (22–24, szemben a 26%-kal).

4.1.1. ábra A Magyarországon élő népesség állampolgárság és születési ország szerint, nemenként*

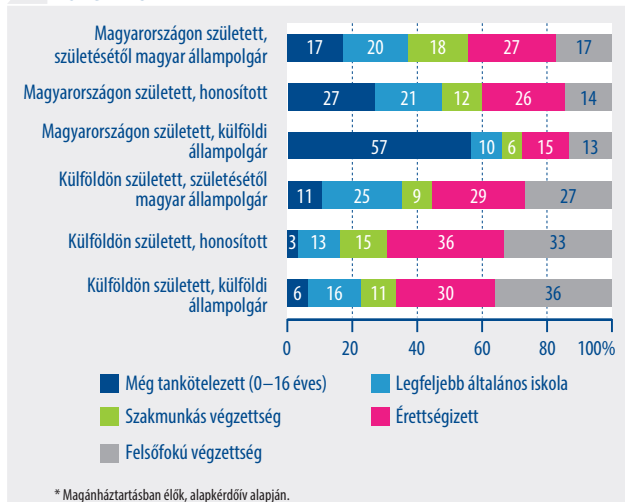

4.1.2. ábra A Magyarországon élő népesség korcsoportonként állampolgárság és születési ország szerint*

Az egyes bevándorlásban érintett csoportok közül a Magyarországon született külföldi és honosítás révén magyar állampolgárok csoportjaira jellemző csak, hogy a többségi társadalomnál alacsonyabb az érettségizettek és a felsőfokú végzettségük aránya, azonban az ő esetükben ez a korösszetétel sajátosságaival magyarázható, hiszen 57, illetve 27%-uk még tankötelezett korú. Minden más csoport esetében a legalább érettségivel rendelkezők aránya jóval magasabb, mint a migrációs háttérrel nem rendelkezők körében. A legiskolázottabbak közülük a külföldön született honosított állampolgárok, akiknek 69%-a rendelkezik érettségivel.

4.1.3. ábra A Magyarországon élő népesség iskolai végzettsége állampolgárság és születési ország szerint*

4.2. Külföldi állampolgárok és külföldön született magyar állampolgárok

A továbbiakban két népességcsoportra fókuszálva jellemezzük a Magyarországra történő bevándorlás demográfiai jellegzetességeit:

1. Külföldi állampolgárok: e csoport több mint kilenczede külföldön született, a Magyarországon születettek pedig korösszetételük alapján (felük 14 év alatti) nagy arányban az ő gyermekeik.
2. Külföldön született magyar állampolgárok: e csoport több alcsoportból tevődik össze, nagy részük honosítással szerzett magyar állampolgárságot, 29%-uk pedig születésétől magyar állampolgár. Utóbbi csoportba is legalább két alcsoport tartozik, egyrészt a kivándoroló vagy visszavándorló magyar állampolgárok külföldön született, majd hazatért gyermekei, másrészt feltehetőleg a világháborús határmódosítások, valamint lakosság-

mozgások következtében Magyarország mai területén kívül született magyar állampolgárok.

A Magyarországon élő külföldi állampolgárok száma és aránya lényegében nem változott a 2011-es népszámlálásban mértekhez képest, 2016-ban is 137 ezer fő (a népesség 1,4%-a) tartozott ebbe a csoportba. A külföldön született magyar állampolgárok száma és aránya kismértékben csökkent 2011 óta, így most a számuk 239 ezer fő (2,5%).

A külföldi állampolgárok egyharmada a négy szomszédos ország³⁴ állampolgára, közülük is Románia a leginkább meghatározó (15%). A távolabbi országok közül Németország állampolgárai élnek Magyarországon a legnagyobb arányban (14%). A külföldi állampolgárok jelentős része, 93%-a külföldön született.

4.2.2. táblázat: A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok és a külföldön született magyar állampolgárok száma és aránya*

4.2.1. táblázat: A 20 legjellemzőbb állampolgárság száma és aránya a Magyarországon élő külföldi állampolgárok körében*

Állampolgársági ország	Száma	aránya (%)
Németország	19 398	14
Szlovákia	15 368	11
Kína	12 131	9
Ukrajna	4 542	3
Ausztria	4 524	3
Oroszország	4 386	3
Egyesült Királyság	4 378	3
Vietnam	4 120	3
Lengyelország	3 296	2
Amerikai Egyesült Államok (USA)	3 264	2
Hollandia	2 717	2
Olaszország	2 646	2
Irán	2 278	2
Franciaország	2 067	2
Szerbia	1 929	1
Szíria	1 894	1
Törökország	1 501	1
Svájc	1 258	1
Japán	1 119	1

	Népszámlálás, 2011		Mikrocenzus, 2016	
	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)
Külföldi állampolgárok	137 395	1,4	136 887	1,4
Külföldön született magyar állampolgárok	249 729	2,6	238 634	2,5

* Magánháztartásban élők, alapkérdőív alapján.

A külföldön született magyar állampolgárok döntő többsége (85%-a) is a négy szomszédos országból származik. Esetükben a Romániából származók vannak többségben (56%). A távolabbi országok közül ebben a kategóriában is Németország a következő a sorban (3%).

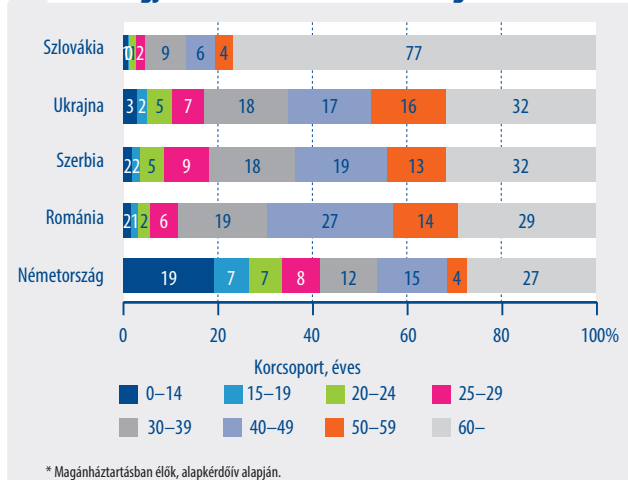
A 2011-es népszámláláshoz képest megállapítható, hogy az egyszerűsített honosítás következtében a szomszédos országok állampolgárainak aránya csökkent a külföldi lakónépességben, akkor a külföldiek majd fele (46%) származott onnan. Ezzel párhuzamosan azonban a születési országokat vizsgálva 2011-hez képest enyhén nőtt a szomszédos országokból származók aránya (3 százalékponttal). A két változás természetesen összefügg, mivel az egyszerűsített honosítás következtében a szomszédos országokból származó, itt élő külföldi állampolgárok jelentős része időközben magyar állampolgárságot kapott.

* Magánháztartásban élők, alapkérdőív alapján.

³⁴ Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna.

A külföldön született magyar állampolgárok közül a Szlovákiában születettek körében kiugróan magas (77%) a legidősebb, azaz a 60 éves és annál idősebbek aránya, míg a többi ország esetében ez az arány nem haladja meg az adott csoport harmadát. Az elemzett országok közül a Németországban születettek korösszetétele a legfiatalabb, 41%-uk 30 éven aluli, míg a többi ország esetében ez az arány 20% alatti.

4.2.1. ábra A külföldön született magyar állampolgárok korcsoportonként, az 5 legjellemzőbb születési ország szerint*

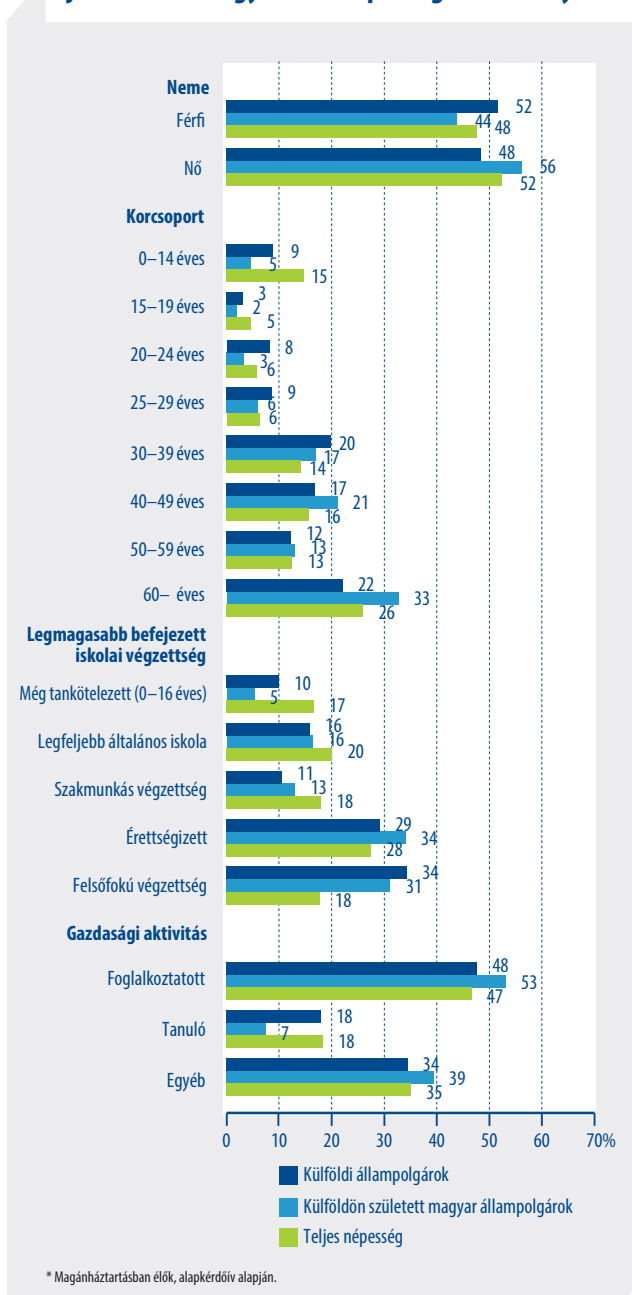
4.3. Alapvető demográfiai jellemzők

A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok és a külföldön született honosított magyar állampolgárok alapvető demográfiai jellemzőiket tekintve jelentős eltéréseket mutatnak Magyarország teljes lakónépességéhez viszonyítva.

Míg a teljes népességen belül a nők aránya kissé meghaladja a férfiakét (52, illetve 48%), a külföldi állampolgárok esetében a nő-férfi arány ennek fordítottja, a külföldön született magyar állampolgárok esetében pedig a nőbőbblet még jelentősebb (56%).

A korcsoportok szerinti bontás alapján elmondható, hogy a külföldi állampolgárok leginkább a 20–39 éves korcsoportba (37%), míg a külföldön születettek a 40 évesnél idősebb korosztályokban (67%) vannak magasabb arányban a teljes népességhez képest (26, illetve 54%). A külföldi állampolgárok átlagéletkora 44, a külföldön született magyar állampolgároké 51 év. A korcsoport dimenzió mellett az iskolai végzettség mentén is nagyon fontos különbségek rajzolódnak ki.

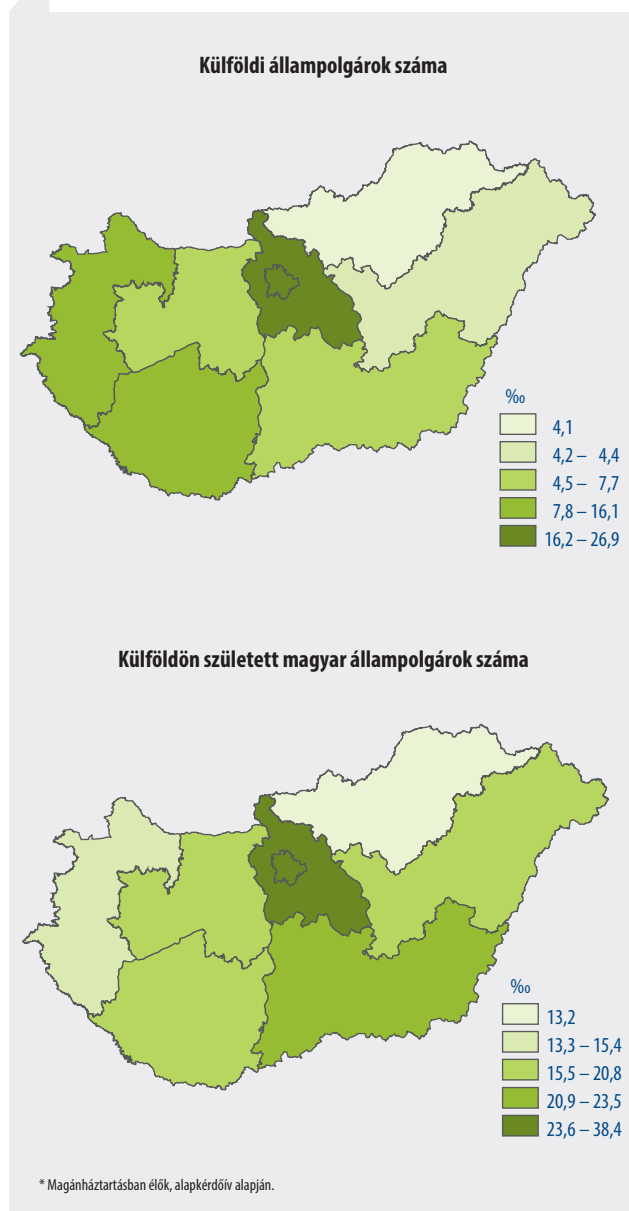
4.3.1. ábra A külföldi állampolgárok és a külföldön született magyar állampolgárok demográfiai jellemzői a magyar lakónépességhez viszonyítva*

Mindkét csoport iskolázottabb a teljes népességnél, majd kétharmaduk rendelkezik érettségivel vagy diplomával, míg a teljes népességnek kevesebb mint a fele. Ezen belül a külföldi állampolgárok körében a felsőfokú végzettséggel, míg a külföldön születettek esetében az érettségivel rendelkezők aránya magasabb (34% mindkét esetben, míg a teljes népességben 28, illetve 18% az érettségivel vagy diplomával rendelkezők aránya).

Lakóhelyüket tekintve a teljes népességre jellemző a közép-magyarországi koncentráció (31%), ami fokozottan igaz a külföldön születettekre (48%) és még inkább a külföldi állampolgárokra (58%). A külföldi állampolgárok második legjellemzőbb lakóhelye a Nyugat-Dunántúl (11%), míg a legkevésbé Észak-Magyarországon élnek (3,3%). A külföldön született magyar állampolgárokra inkább Észak- és Dél-Alföld jellemző lakóhely még (12–12%), míg legkevésbé a Dunántúl régióiban élnek (6,2–7%).

4.3.2. ábra **Ezer lakosra jutó külföldi állampolgárok és külföldön született magyar állampolgárok száma, 2016***

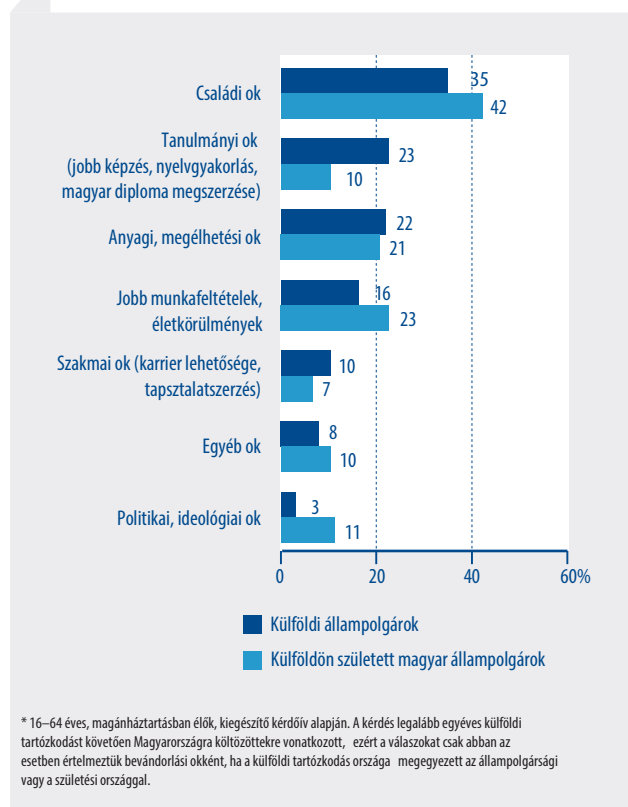

A külföldi állampolgárok gazdasági aktivitásuk tekintetében nagyon hasonlóak a teljes népességhez, azonban a külföldön született magyar állampolgárok körében magasabb a foglalkoztatottak és az inaktívak, míg alacsonyabb a tanulók aránya.

4.4. A bevándorlás okai

A Magyarországra költözés leggyakrabban említett oka az esetek több mint harmadában valamilyen családi jellegű ok volt mind a külföldi állampolgárok (35%), mind a külföldön született magyar állampolgárok körében (42%). Az anyagi, megélhetési ok a két vizsgált csoport esetében hasonló arányban (21 és 22%) jelent meg. A tanulmányi ok említése a külföldi állampolgárok körében volt jellemzőbb (23, szemben a 10%-kal), míg a külföldön született magyar állampolgárokra inkább a jobb munkafeltételek és életkörülmények (23, szemben a 16%-kal), továbbá politikai, ideológiai okok (11%) előfordulása jelentős, ami a külföldi állampolgárokra alig jellemző (3%).

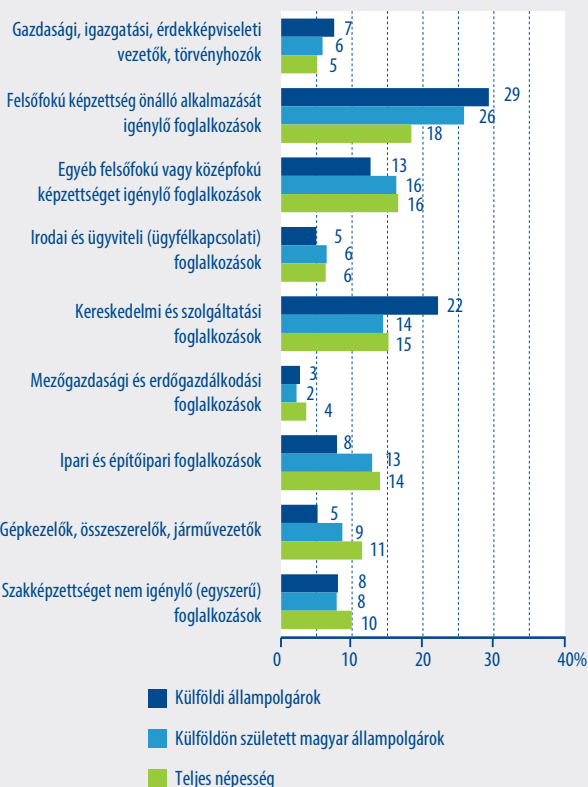
4.4.1. ábra **A Magyarországra költözés okai (említések aránya)***

4.5. Munka és tanulás

A magyarországi foglalkoztatottakhoz viszonyítva a külföldi állampolgárok és a külföldön született magyarok foglalkozási szerkezete is jelentősen eltér. Magasabb iskolázottságukkal összhangban a felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások körében jóval magasabb az arányuk (29, illetve 26%) a teljes népességhez képest (18%). Emellett a külföldi állampolgárokra jellemzőbb még, hogy a kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások területén többen dolgoznak (22, illetve 15%). A többi foglalkozási ág tekintetében sokkal inkább hasonlítanak a teljes népességben mért arányokhoz.

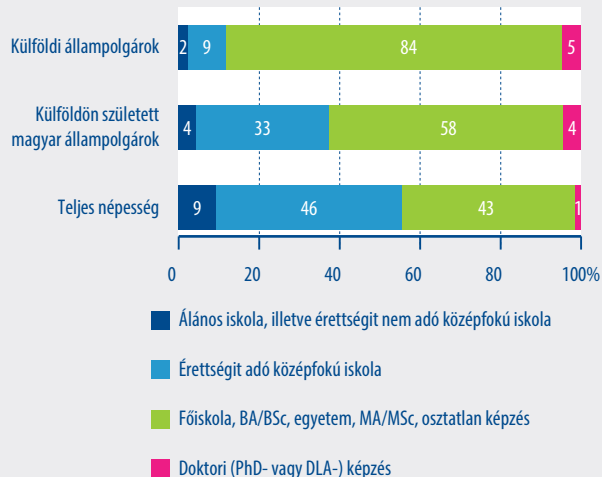
4.5.1. ábra A külföldi állampolgárok és a külföldön született magyar állampolgárok foglalkozási csoportjai a magyarországi népességhez viszonyítva*

* Magánháztartásban élő foglalkoztatottak, alapkérdőív alapján.

Ha a gazdaságilag aktív korú külföldi és a külföldön született magyar tanulók képzési szintjeit hasonlítjuk össze, illetve ezt összevetjük a magyarországi népességre jellemző arányszámokkal, akkor alapvetően eltérő mintázatok rajzolódnak ki.³⁵ A külföldi diákok túlnyomó többsége főiskolai és egyetemi képzésen vesz részt (84%), míg a külföldön született magyar diákok 58, az összes magyarországi diák 43%-a tanul felsőfokú oktatási intézményben. A magyarországi diákok közel fele (46%) tanul középiskolában, ami szintén jellemző a külföldön született magyar diákokra is, bár ennél jóval kisebb mértékben (33%).

4.5.2. ábra A külföldi és a külföldön született magyar tanulók jelenlegi képzési szintje a magyarországi népességhez viszonyítva*

* Magánháztartásban élő, nappali képzésen tanuló 16–64 évesek, alapkérdőív alapján.

³⁵ Ebben az esetben a 16–64 éves nappali képzésen tanulókat elemezzük.

5. Módszertani leírás: a kiegészítő felvétel mintája és súlyozása

A mikrocenzust öt kiegészítő felvétel kísérte. Ezek közül a társadalmi rétegződés, a foglalkozások presztízse és a szubjektív jóllét önállóan rendre 20, 10 és 10%-át használták a mikrocenzus magánháztartási mintájának, míg az egészségproblémából fakadó akadályozottság (E) és nemzetközi vándorlás (M) a maradék 60%-nyi mintát közösen.³⁶ A közös rész-minta használatának célja, hogy a lehető legtöbb érintett személyről készülhessen kérdőív. Mivel minden címen csak egy kiegészítő felvételt használhattak, egy előre generált véletlen szám döntötte el, hogy azokon a címeken, ahol mindkét (E és M) felvételben érintett személyek laknak, melyik kiegészítő felvétel az elsődleges. Ez a véletlen szám a 60%-nyi E–M mintát két teljesen egyenértékű azonos elemszámú részmin-tává felezte.

A migrációs kiegészítő felvételben a célsokaságot azon személyek alkotják, akik

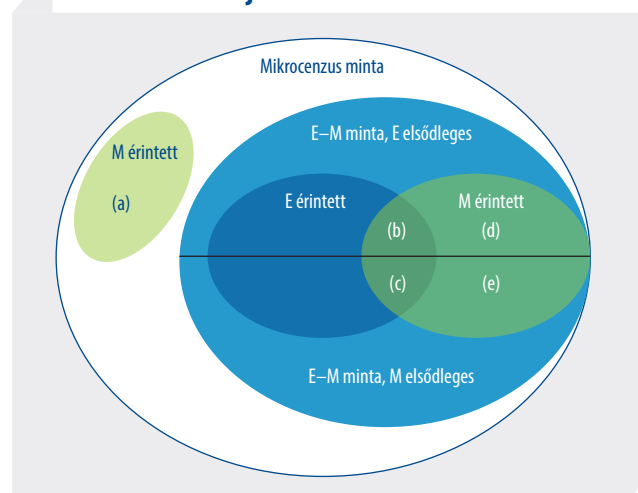
- tartósan külföldön tartózkodnak, vagy
- átmenetileg külföldön tartózkodnak, vagy
- korábban tartósan külföldön tartózkodtak, vagy
- korábban átmenetileg külföldön tartózkodtak,³⁷
- vagy a következő két évben tervezik a külföldre költözést.

Az M mintának a feldolgozás szempontjából két alapvetően elkülönülő részmintája van: a tartósan külföldön tartózkodó és az egyéb okból a migrációban érintett népszámlálási lakónépességbe tartozók részmintája. Az utóbbiak megvalósult mintájának súlyozása

- személyi szinten történt,
- a megvalósult minta végső becslő súlyainak korrekciójával történt, és
- figyelembe vette a speciális mintavételi terv elemeit és a meghíúsulás szintjeit.

A fentiek alapján a nem tartósan külföldön tar-

5. ábra A mikrocenzus és kiegészítő mintájának sematikus ábrája

tózkodók megvalósult M mintájának súlyozása a mikrocenzus végső becslő súlyainak 5-szöri módosításával jött létre.

- (1) A mikrocenzus alapkérdőíve alapján adott, hogy kik érintettek az M kiegészítő felvételben [33. ábra, (a)–(e) részminták], ez a rész-minta a mikrocenzus végső becslő súlyával (w_0) meg-

³⁶ Minden kiegészítő felvétel minden településen jelen volt.

³⁷ Eddig bezárólag az érintettség a mikrocenzus alapkérdőív alapján kiderül. Az utolsó érintettség tétele már nem volt kötelező válaszolni, az erre vonatkozó információ csak a (c)–(e) részmintán elérhető.

adja, mennyien érintettek a migráció jelenlegi átmeneti, a korábbi egy évnél rövidebbi és a korábbi egy évnél hosszabb külföldi tartózkodás által. A súlyozás első lépésként a 60%-nyi E-M minta (b)–(e) súlyait módosítottuk úgy, hogy azok reprezentálják az (a)–(e) részminták megfelelő sokaságát. Az első korrigált súly w_1 .

A korrekció olyan módon történt, hogy a (b)–(e) minta a w_1 -súllyal visszaadja az (a)–(e) minta w_0 -súllyal számított (célsokaságbeli) eloszlásait megyei szinten a következő változók tekintetében: nem és korcsoport, gazdasági aktivitás, iskolai végzettség, településtípus, állampolgárság, születési ország, a korábban külföldön tartózkodók esetében az ország, külföldön lakcímmel rendelkezők esetében az ország, illetve a migrációban érintettség oka.

- (2) A felvételi tervnek köszönhetően a mindkét témában érintett címeken egy véletlen szám döntött a kiegészítő felvételek között, a következő korrekció ennek köszönhető. A 33. ábrán látható (c) részminta w_1 súlyait módosítottuk olyan módon, hogy a (c) részminta az így módosított w_2 -súlyokkal reprezentálja a (b)–(c) részsokaságot. A (d) és (e) részmintákon $w_2 = w_1$. W_2 -súllyal tehát a (c)–(e) részminták reprezentálják az (a)–(e) célsokaságot.
- (3) A következő lépésben a (c)–(e) részmintán belüli háztartási szintű megghiúsulást kompenzáltuk. Ennek eredménye a w_3 -súly, azon háztartások személyeinek a súlya, ahol van megvalósuló kérdőív. A súlyozás az (1) pontban említett sarokszámokhoz illesztéssel történt. Ezen háztartások személyeinél ismert a migrációs potenciál szűrőkérdésre adott válasz.

(4) A 4. lépés egy minimális korrekció. Ezen a szinten lép be az érintettség utolsó tétele, a migrációs potenciál általi érintettség. Erre a kérdésre a fennmaradó minta személyi válaszadói közül 0.4% megtagadta a választ. A w_3 -súly minimális korrekciójával kapott w_4 -súllyal a (c)–(e) részminták azon személyei, akik bizonyosan érintettek a migrációban, reprezentálják az (a)–(e) célsokaságot.

(5) Az utolsó lépés a w_4 -súly módosítása azoknál a személyeknél, akik bizonyosan érintettek a migrációban, de nincs róluk elfogadható minőségű kérdőív. A w_5 -súly a megvalósuló minta személyeinek végső becslő súlya.

Az M-minta súlyozása során minden lépést olyan módon valósítottunk meg, hogy az adott lépés kiinduló súlyát a lehető legkisebb relatív korrekcióval lehessen megoldani. Mivel a mikrocenzus végső becslő súlyai meglehetősen tág terjedelműek, ezt az M-minta is örökölte. Míg a mikrocenzus végső becslő súlyainak variációs együtthatója 61%, a megvalósult M-minta súlyainál ez az érték 81%. A növekedés elsősorban a (2) lépésnek köszönhető.

A tartósan külföldön tartózkodók mintájának súlyozása a rendelkezésre álló kevesebb információk³⁸ miatt egyszerűbb, de a fentiekhez hasonló elvek alapján történt. Az (1) lépésben a megyei szintű illesztésnél a sarokszámokat a nem és korcsoportos, gazdasági aktivitás, iskolai végzettség szerinti népességszámok, a migrációban különböző okok miatt érintettek, valamint a településtípusonkénti tartósan külföldön tartózkodók száma adták. A (2) lépés a fentiekhez hasonló. A súlyozás utolsó lépésében a megghiúsulást régióként és háztartástípusonként kompenzáltuk.

³⁸ A mikrocenzus alapkérdőívből csupán a tartósan külföldön tartózkodók száma ismert címenként.

5.1. táblázat: **A nemzetközi vándorlás fontosabb eredményeire számított hibaértékek***

	Szám				Arány			
	becslés	szórás	konfi- dencia, alsó	konfi- dencia, felső	becslés	szórás	konfi- dencia, alsó	konfi- dencia, felső
Külföldön élők (16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok)	237 872	4 135	229 767	245 977	–	–	–	–
Migrációs tapasztalattal rendelkezők (2000 óta, 16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok)	345 565	2 314	341 029	350 101	5,71%	0,04%	5,64%	5,79%
Kivándorlást tervezők (16–64 éves Magyarországon született magyar állampolgárok)	509 641	5 854	498 168	521 114	8,42%	0,09%	8,24%	8,60%
Külföldi állampolgárok	136 887	251	136 396	137 378	1,43%	0,00%	1,42%	1,43%
Külföldön született magyar állampolgárok	238 634	2 314	234 099	243 169	0,02%	0,02%	2,44%	2,54%

* Magánháztartásban élők, alapkérdőív alapján.

5.2. táblázat: **A mikrocenzus kiegészítő kérdőíve alapján becslt arányok elemszámai a kiadvány ábráiban (kitöltött kérdőívek száma)**

Ábra száma	Ábra címe	Csoport	N
2.3.1.	Migrációs tapasztalattal rendelkezők és a magyarországi népesség alapvető demográfiai jellemzői	Külföldön élők	5 525
2.4.1.	A külföldön élők és a visszavándorlók a kivándorlás országa szerint	Külföldön élők	5 387
		Visszavándorlók	8 186
2.4.2.	A külföldön élők országai az egyes demográfiai jellemzők szerint	Külföldön élők	5 387
2.4.3.	A visszavándorlók országai az egyes demográfiai jellemzők szerint	Visszavándorlók	8 186
2.5.1.	A visszavándorlók elsődleges tevékenysége a legutolsó külföldön tartózkodás során	Külföldön élők	5 502
2.5.2.	Visszavándorlók legutolsó külföldön tartózkodásának elsődleges tevékenysége	Visszavándorlók	8 192
2.5.3.	Külföldön élők magyarországi tevékenysége közvetlenül a külföldre vándorlás előtt	Külföldön élők	4 233
2.6.1.	A külföldi tapasztalattal rendelkező és a magyarországi népesség foglalkozási főcsoportonként	Külföldön élők	4 066
		Visszavándorlók	5 415
2.6.2.	A külföldön élők munkavállalási jellemzői foglalkozási típus szerint	Külföldön élők	4 066
2.6.3.	A visszavándorlók külföldi munkavállalási jellemzői foglalkozási típus szerint	Visszavándorlók	5 415
2.6.4.	A külföldön eredeti szakmájuknak és/ vagy képzettségi szintjüknek nem megfelelő munkát végzők aránya	Külföldön élők	3 642
		Visszavándorlók	5 586
2.7.1.	Anyagilag támogatta Magyarországon élő családtagját külföldről	Külföldön élők	3 660
		Visszavándorlók	5 651
2.7.2.	Anyagilag támogatta Magyarországon élő családtagja külföldön	Külföldön élők	303
		Visszavándorlók	1 547
2.8.1.	A visszavándorlás elsődleges okai egyes demográfiai jellemzők szerint	Visszavándorlók	7 987
3.2.1.	A külföldre költözést tervezők típusai	A külföldre költözést tervezők	18 978
3.3.1.	A külföldre költözést tervezők demográfiai jellemzői	A külföldre költözést tervezők	18 978
3.4.1.	A külföldi tartózkodás tervezett hossza	A külföldre költözést tervezők	18 024
3.5.1.	A kivándorlást komolyan tervezők a kivándorlás tervezett időtartama és egyes demográfiai jellemzők szerint	A külföldre költözést komolyan tervezők	9 209
3.5.2.	A komolyan tervezők elsődleges célországai az egyes demográfiai jellemzők szerint	A külföldre költözést komolyan tervezők	8 580
3.5.3.	A kivándorlást tervezők elsődleges célországai, tervezők típusa szerint	A külföldre költözést tervezők	17 018
3.6.1.	A kivándorlást tervezők elsődleges tevékenysége	A külföldre költözést komolyan tervezők	9 194
3.7.1.	Vándorlási tervek mozgató rugói, tervezők típusai szerint	A külföldre költözést tervezők	18 965
4.3.1.	A Magyarországra költözés okai	Külföldi állampolgárok	1 104
		külföldön született magyar állampolgárok	3 268

Irodalomjegyzék

- Demográfiai Évkönyv, 2016.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal, 2017.
- Dickmann Ádám–Soltész Béla–Tátrai-Pap Ági: *A nemzetközi vándorlásról szóló kiegészítő felvétel elméleti háttere.* In: Németh Zsolt (szerk.): *A 2016. évi mikrocensus témakörei. Háttér tanulmányok a mikrocensus programjáról és témaköreiről.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal, 2016. p. 161–175.
- Gödri Irén: *Nemzetközi vándorlás.* In: Monostori Judit–Öri Péter–Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai portré.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézet, 2015. p. 187–211.
- Gödri Irén: *Elvándorlási szándékok – álmok és konkrét tervek között. A migrációs potenciál jellemzői és meghatározó tényezői a 18–40 évesek körében Magyarországon.* Kutatási Jelentések 98. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézet, 2016.
- Gödri Irén–Feleky Gábor Attila: *Migrációs tervek megvalósulása egy követéses vizsgálat tükrében. Az előzetes migrációs szándék, a várakozások és a külső elvárások szerepe.* In: *Demográfia*, 56. évf. 4. szám. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézet, 2013. p. 281–332.
- Hárs Ágnes: *Migrációs tervek és megvalósulásuk. Okok, ösztönzők és visszatartó erők.* Kopint Konjunktúra Kutatási Alapítvány, 2008. Kézirat.
- OECD: *International Migration Outlook 2008.* Párizs: OECD, 2008. <https://www.oecd.org/migration/mig/43999382.pdf>
- OECD: *Key Statistics on migration in OECD countries.* Párizs: OECD, 2016. <http://www.oecd.org/els/mig/keystat.htm>
- SEEMIG – Managing Migration in South East Europe transznacionális együttműködési projekt *Helyzetkép a magyarországi elvándorlásról* című sajtótájékoztatójának sajtóanyaga. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal–KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 2014.
- Sik Endre: *A migrációs potenciál kutatásának alapfogalmai.* In: Örkény Antal (szerk.): *Menni vagy maradni? Kedvezménytörvény és migrációs várakozások.* Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Kisebbségkutató Intézet–Nemzetközi Migrációs és Menekültügyi Kutatóközpont, 2003. p. 15–18.
- UNECE: *Defining and Measuring Circular Migration.* New York: United Nations, 2016. http://www.unecce.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2016/CircularMigration_web.pdf
- United Nations: *Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1.* Statistical Papers, Series M, No. 58. New York: United Nations, 1998. https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1e.pdf
- United Nations Population Division: *International migrant stock: The 2017 revision.* New York: United Nations, 2017.

A KSH honlapjáról elérhető részletes táblák jegyzéke **(<http://www.ksh.hu/mikrocenzus2016>)**

- 1. A magánháztartásban élő, 16–64 éves, Magyarországon született magyar állampolgárok**
 - 1.1 A kivándorlók és a visszavándorlók
 - 1.1.1 A kivándorlók és a visszavándorlók megoszlása alapvető demográfiai jellemzők szerint, 2016
 - 1.1.2 A kivándorlók és a visszavándorlók megoszlása a kivándorlás országa szerint, 2016
 - 1.1.3 A kivándorló és a visszavándorló foglalkoztatottak megoszlása foglalkozási főcsoport szerint, 2016
 - 1.1.4 A külföldön eredeti szakmájuknak és/vagy képzettségi szintjüknek nem megfelelő munkát végzők aránya a kivándorló és a visszavándorló foglalkoztatottak százalékában, 2016
 - 1.2 A kivándorlást tervezők alapvető demográfiai jellemzői
 - 1.2.1 A kivándorlást tervezők megoszlása a külföldi tartózkodás tervezett időtartama szerint alapvető demográfiai jellemzőnként, 2016
 - 1.2.2 A kivándorlást tervezők megoszlása az elsődleges célország szerint alapvető demográfiai jellemzőnként, 2016
- 2. A magánháztartásban élő népesség**
 - 2.1 A születési hely és az állampolgárság
 - 2.1.1 A Magyarországon vagy külföldön született népesség megoszlása alapvető demográfiai jellemzők szerint állampolgárságunként, 2016
 - 2.1.2 A Magyarországon vagy külföldön született foglalkoztatott népesség megoszlása foglalkozási főcsoport szerint állampolgárságunként, 2016
 - 2.1.3 A Magyarországon vagy külföldön született iskolába járó népesség megoszlása a képzés szintje szerint állampolgárságunként, 2016
 - 2.2 A külföldön születettek
 - 2.2.1 A külföldön született népesség megoszlása a születés országa szerint állampolgárságunként, 2016
 - 2.2.2 A külföldön született népesség megoszlása állampolgárság szerint születési országonként, 2016
 - 2.3 A külföldi állampolgárok
 - 2.3.1 A külföldi állampolgárok megoszlása a születés országa szerint állampolgársági országonként, 2016
 - 2.3.2 A külföldi állampolgárok megoszlása az állampolgárság országa szerint születési országonként, 2016

Szerzők:

Dickmann Ádám, Ligeti Anna Sára

Közreműködtek:

Fraller Gergely, Meixner Boglárka, Novák János, Soltész Béla,
Tokaji Károlyné, Urbán Ferenc

Olvasószerkesztő:

Cz. Tóth János

Tördelőszerkesztő:

Damjanovich Kata

További információ: Kovács Marcell

Telefon: (+36-1) 345-6309, e-mail: Marcell.Kovacs@ksh.hu

Internet: www.ksh.hu/mikrocenzus2016

kiadvanyrendeles@ksh.hu

(+36-1) 345-6789 (telefon), (+36-1) 345-6788 (fax)

Borítófotó: Fotolia